Magyar Tudományos
AKADÉMIA
Főtitkári hivatal.

Érk. 1887. szept. 29.

XIII.

Pályamű,
a Vásárhely Tamás féle
jutalomra.

Bodor Julcsa.

Népies költői elbeszélés.

Bodor Julcsa.

Népies költői elbeszélés.

Jelige: Első lépés, vagy utolsó
– – – – – – – botlás.

I. sö Ének.

Megérett a szőlő, tele lett meleggel,
Rája is ijesztett derével egy reggel...
Rejtette is tüzét csakhamar cukorba.
Majd kiforrja ismét, ha lehet a borba.

Összeszed a gazda, csöbröt, vödröt, kádat,
Ami egész nyáron présházában szárad...
Megitatja őket nagy szomjuságukban,—
Beforrad a víztől rajtok ami lyuk van.

Aztán vesz egy birkát a hétivásáron..
Megveszi már mindegy akármilyen áron..
Levágják azután, — az asszony illatja..
Lelakarja szépen. egy fölösleg kádba.

Keritésen szárad a tiprózsák régen..
A nagyprés bordáit mosogatják négyen.
Mikor azt elvégzik, hordók után látnak..
Van dolga a víznek, kénnek csorkolyáknak..

Végre a szomszédba megy a gazda estve..
Hója, a ki jöhet, holnapra szüretre..
Igér harminczkrajczárt, lesz inni meg enni..
Kinek a szivét ne gyötné meg ennyi...

Íme már javában folyik is a szüret..
Tőkéről a lányok szednek hideg tüzet..
A férfi nép pedig puttonyoz vagy présel..
Minden fordulónál jóizüet trécsel...

Távol a völgy alján egy egy puska durran,..
Viszhangja az erdőn sustorogva surran..
Hosszában bejárja a homályos dombot..
Közel sem az vége mit eleje mondott..

Estefelé van már, szinte a nap részeg...
Nevethetnék rajta, ha reája nézek...
Rongy fellegen által sugaras botjain
Tud csak megállani úgy amugy lábain.!..

Végre csak lecsik; sugarai messze —
Kicsusznak alóla.. s ott nyujtóznak fekve..
Hosszu arany sávok által a vidéken..
Ha ugy a gazdájuk ott feledné szépen.

Megindul a lárma: nem dolgoznak már ma,
Mintha az egész hegy nagy bucsuvá válna...
Tigdallal a kaczaj vegyül a viszhangban..
Ugy tetszik, valahol czigány-zene is van..

Mindenkinek kijut itt ma az örömből,
Mindenkinek szívén a vigság dörömböl..
Ha ki nem ereszti a szívébe szűzen,
Szőllőlével annak rögtön haddat üzen.

Csak egy kicsi hajlék csendes a hegyaljban
Finomék szőlője; ők vannak a lakban..
Az öz vegy és fia, Ferkó fia együtt..
Hogy a gazda meghalt, azóta nincs kedvük.

Pedig az hagyott ám szépecsken rájuk..
De ha adóssággal tele vagyonkájuk..
Ami kicsi csöppen az mindjárt elsurran..
Minden fillérjöknek helye vagy tíz husz van.

Föld pászkum, kápolztás, megélni sem elég..
Szőllő termésből bár a kamat teljék..
Amit télen Ferkó két kezével keres..
Az Isten is tudja, nem marad ám peles..

Ott áll a kis hajlék apró ablakával..
Parányi kertjével, kiskeny udvarával..
Borítja árnyával mindezt vén diófa..
Hajlékot és udvart esőtől is óva..

Pitvaron áll Ferkó.. tán nem is eleven?!
Összefonott karral, kőgyanánt mereven;
Gondolata nincs is, — vagy nehéz ón, ha van..
Attól tekint olyan sötéten, kosszasan..

Hej ki tudja, vágya merre meddig szállna,
Ha e vén diófa előtte nem állna..
Ha még árnyában is emlék nem borongna..
A mint rávetődik tőkére, lugosra.

Lelke a jelennel.. keserü börtönnel..
Találna örömet, jaj, de neki nem kell.
Ami volna: kevés, — sok nem neki való;
Azt hiszi az élet: tán valami csaló.

Örömért az élet, örömmel fizettet..
Hogy fizesse most ki azt a rég fölvettet!?
Ha az adós fizet, ő újra hitelez..
Hogy fizesse ennek?. ha a hitelt unja.

Megjelen előtte képe egy örömnek..
Föléje a szépség rózsái ömölnek..
Amikor rózsa kebyén harmatot veszészve..
„Rózsaölő féreg! mondja neki lelke..

Oda sinul aztán másik ujabb örön...
Forog vele szive nagy boszorkány körön..
Ha honnan kiindult, oda viszi vissza..
Szive az ámitás gyilkos mérgét issza.

Megdörren e perczben szőlőőr puskája..
Pillanatra Ferkó megrezzenik rája..
„Mijutott eszedbe!" mondja kitekintve..
Kurjant az, süvegén nagyot emelintve.

Bejárta már eddig a hegyet széltében..
Uszik is a szive mindenféle lében,
Itt is amint szokta, jó szüretet kivan..
Neki jó, mindenütt panasztalant ivan.

„Ugyan hallgasson rend a jó szüretjével!"
Haragosan igy szól Ferkó egész hévvel..
Bámulat ragyázik a csősz vörös arczán:
Könyen mozog nyelve, ragja a bor folyván.

„Ejte telhetetlen: csak neked nem öleg.
Persze az egész hegy szüretje kéne még...
Mindenki majd megful örömbe, meg borba..
A te hordód kong csak, s a te kedved csorba!"

„Kong az, ha tele is... kelmed ahoz nem ért,
Kedvemet sem nérem pár rongy szőlőszemért,
Nem örön az nékem, ha a hordóm tele...
Az én torkom csak a bú söprejét nyeli!"

Szól Terkó s azonnal, az ajtón bemenne..
De anyja jött onnan.. ép fiát keresve.
Fekete főkötő van fején szép móddal;
Alóla fehér haj néz mosolygó arczczal...

„Ugy, ugy" szól az asszony, „csak szidja kigyelmed!
Nem érzi ez soha az égi kegyelmet!
Napestig az igát huzza-vonja nyakán..
Árva mosolylyal sem segítene magán!"

„Mosollyal?!" – felel az: „Magamat nevetném!
Vagy áldást érezzek: ha átok a terém..
Köszönjem az égnek: hogy más hizik rajtam!
Bizony ily imára nem kulcsolom ajkam.

„Kelmed gyönge asszony, nem fáj ami vágja?!
Ha még az álom is szive mélyét rágja?!
Fáj nekem a percz is, hát még egészélet,
Mit eddig magunktól elrabolnom kellett!"

Szól.. s elindul búsan, kis vessző kezében,
A sárguló lombot csapkodja mentében...
Anyja néz utána hosszasan, meredten...
S mikoron befordul, – egy könnye kieseppen.

Befordul az asszony, hogy egy italt hozzon..
A pásztor komorul a szomoru arczon –
Nagy sóhajjal végzi... kihörpenti egyre..
Terkó után bámul komolyan a hegyre..

„Asszony kellenék ám ennek a legénynek..
Igy szól.. és az anya:.. „De miből élnének?
Most is a megélés egyedül ez bántja..
Csak ezen évődik.. napestigezt rágja!

Jaj higyje el bátyám, ha csak egyszer látnám,
Hogy vigság ver tanyát fölleges bús arczán!
Akár sohse látnám a csillagos eget..
Találnék örömet arczán is eleget!"

Künt a sövény mellett egy cigányhad termett.
Megis gyujtott nyomban a régiből egyet!
Az asszony csak hallgat, nem tudja mi lelte!
Mintha megifjodnék most, érzi a lelke.

Régi édes ének.. kedvese szivének..
Emléki tőle mind fölébredének..
Mind amit csak szerzett e dal bűvöletje!!
Samit még azontúl elérni szeretne..

De talán eléri... hiszen nincs pelényi..
Egy napot, egy percet bútalanul élni..
Amitől meggyuljon a szív avas zsirja..
„Jöe hát cigányok!" őket igy behijja.

Jőnek is, nem várják a második hivást.
Hunyorgó szemekkel ösztökélik egy mást.
Bőgőjét a bőgős még elsé helyezte:
Nagy tüzzel a primás már rája is kezdte.

„No még csak ez kellett.. majd elakarodtok!
Majd én még nektek is külön konyhát tartok!"
Hangzik Ferkó szava már egészen közel:
Szeme az anyjára kérdéseket lövel.—

„Jól van jól.. felel az, csak ne dehogy ujra..
Az ünnepi dolmányt én vettem e napra..
Aki mindig vigad.. megtoldja e nappal..
Te soha se teszed... nem esik ez kárral!"

Ferkó csak hallgatja.. és nem felel semmit..
Benegy a présházba.. egy kis hordót felnyit..
Abból szé lapóval nagy szájas korsóba..
„Hm!" csak annyit mukkan szája hébe-hóba.

Künn a keskeny uton, sövénynek mentében,
Jön egy sereg ifju, széles jó kedvében..
Előcsalta őket vig muzsika, ó bár...
Kapu előtt megáll, mint egy élő bokor..

„Bch kapára jöttök, jertek ide jertek..
Vidősátok csak fel e temető kertet!"
Szól ki a jó asszony sint a legényeknek,
Ők a nyájas arczczal örömmel engednek..

Legelől Toth Vince, Toth Katalin báty ja..
A világot mindig rózsaszinben látja..
Most is egy bakrétát ölel a szivére..
Fejébe is szorul tőle minden vére..

Szép barna leánykát vezet oltá a karján..
Szeme oly szemérmes, de ajaka pajzán..
Kádár Anikó ez... mindig naggot érez..
Mosoly ból kaczaj lesz, lejutva szivéhez.

Utána Paal István, Katalin a karján..
Viganója piros... bezzeg a lány halvány..
Magasan jár feje.. szemei meg mélyen...
Faztán ugy ragyognak, mint a csillag télen..

S még egy csomó legény, még egy csomó lányka,
Párosával jönek, fölállnak ugy párba.
A jó öreg asszony alig talál szavat:
Pap legyen, ki ilyen szép csapatot fogad.—

„Végeztetek, ugy mond, Isten áldásával..
Ez óból az ujhoz nossza hörpentsetek!
Aztán forduljatok egyet udvarunkon,
Hogy az öreg braiggó ne hiába bugjon!"

Veszi a bort Vince s kezdi éles szóval:
Amint kedve hozza a sok kóstolóval:
„Köszönöm nenikém, hát a Terkó mere..
Had iszom másodszor az egészségére!"

Alig, hogy kimondja, kitoppanik nyomban:
Köszön is de felig inkább csak bosszúsan.
„Hozott Isten,— mondja— vigyen el az ördög!."
Magában ez alatt ilyenformát dörmög.—

Tulnan a szomszédban a gazda ezt hallja,
Tépődik, ugyan itt mi a csuda járja..
„Csendes ez a porta mióta emlékszem!
Mi történt, igy töpreng... de bizony megnézem!"

Kerítéshez állva, hát csak ide bámul..
Szinte vágy sugárzik, vén száraz arczárul..
A nagy szólhatnékját köhicsélve nyomja..
Hogy azok figyelmét igy magára vonja..

„No csak ne töprengjen!" kiállt a jó asszony..
„Kukkanjon be hozzánk, — de jó kedvet hozzon..
Fiatalodjunk meg, késő vénségünkre...
Isznak a legények az egészségünkre!"..

Ésa fekete nép vonót alig nyugtat,
Vigat és keservest víg pofával rángat..
Pöröga sok szép pár, mint pünkösdi rózsa,
Mikor a harmatot szellő rázza róla.

Átdöcög ezalatt az urambátyám is..
Dolmányán kivarrva ezüst gomb és kláris..
Piros keszkenőjét, bajuszát törülve
Szellözteti kissé neki begyeskedve..

Jaj, ha Ferkó látja! ime meg is látta..
Ráncba is verődik homloka miatta..
Anyjához titókban „Még ez is" azt sugja..
Haragtól népesül szive minden zugja.

Fejét elforditja: ez az ő éjjele..
Ajkát beszoritja: csak pörölne vele!..
Kezébe korsót vesz: megverné különben!
Miatta kinlódik egész életében...

Méla szép danával a szedők is jönnek..
Bucsút mondanak tán gyümölcsadó ősznek..
Legelől egy szőke, bús halovány arccal,
Fején hamvas szőlő kis fejér kosárral..

Messziről legelébb Ferkó látja őket...
Katalinra tekint s az esze meglőked..
Tele boros kancsót majd a földhöz vágja..
Aztán magát kérdi „ki az ördög látta?!"

A legények közzé vegyül el azután..
Reszketve kinálgat „Igyatok szaporán!"
A lányokat pedig megbiztatja tánczra.—
„Mert külömben" ugy mond „szedi őket ráncba!"

Közben a közelgő szedők felé tekint,
Döbbenet remegát szive fölött megint..
Majd azt hiszi: harag,— szive mondja: bánat,—
Maga csitítgatja:— annál inkább lázad.—

Édeskés mosolylyal Katalin lép hozzá..
Válik Ferkó szive nyomban üres vázzá..
Idegen szentség volt az imént bennt vagy mi?!
Jaj beh kár, szinte fáj tüstént oda hagyni!

„Nos?!" kérdi hidegen.. megijed a lányka..
Titokban tekintget,— nem nezik-e? hátra..
Ferkónak vállára sima kárját téve..
„Nem tánczoltál" ugy mond.— „velem már fél éve!"

„Hadd el Kati lelkem,— tudod nem kenyerem..
A mi üdvösség, azt megazzal sem nyerem.
Ami belül lángos... azt kívül ne égesd!
Ne keseritsd mindig azt a piczi édest!"

„Azt a pici édest!!" ismétli Katalin..
„Hát oly kicsi néked?!" sziszegi ajkain..
„Az, ha tudni vágyol!" feleli az tompán..
Sott hagyta Katalint, meg fordulva sarkán..

Ugy áll ott a leány, mint fa levél-vesztve..
Ha a tél keresztül süviti didergve..
Elzárja azután, ami élet benne..
Teteti, minthogy ha csontig halott lenne.

„No megállj.". gondolja.. „azt a piczi édest
Kiszivom szivedből, hogy még azt se érezd..
Mindent tudok.. érzek... lesz dolga e kéznek:
Hah, de, mért sáppadok?, mind arcomra néznek!"

Addig a jó asszony a szomszéddal tánczol..
Szólitja „testvérnek" „édesnek", de hányszor!
Csak úgy öregesen, se jobbra, se balra..
Csakhamar megunják.. a többit máskorra..

„Te is megraboltál!" szólt Ferkó, hogy beért!
„Ah mi kevés érték... azért a leányért...
Napot kicserélni sárga holdvilággal,
Eleven életet sárga fonnyadással!"

Skancsó maradékját finakba kiönti..
Egy sóhaj kebléből szakadozva jön ki..
„Ez a tied! ugy mond, „többi a szomszédé!
Édes nagybátyádé, kedves rokonodé!"

Leült egy hordóra.. hajlott feje búra..
Homályos pinczében gondok tüzze zuzza..
Torott a kebele akár a szőllőté..
Lelkét száraz bánat, keserü bú örté.—

Ugy ült jó időig mécs állott előtte,
Meredt szabor testét a falra föstötte..
Megkövültnek látszott, csak a szeme égvén,
Erei dagadtak homlokán és kezén..

E közben kint ujra felzendült a zene,
Neki az uj zsivaj uj harczot üzene..
Megrázkódott tőle.. akár fuvalomtól..
Ébredett a lelke: akár sirhalomból..

Tölugrott. Először haját hozta rendbe,
Mintha mély álomból csak mostan ébredne.
Felkapta a mécset, — el is sóhajtotta,
Messziről a nagy prés hajtóit nógatva.

„Csavard csak, hadd teljék az adós hordója..
Hadd fanyalodjék még a csutka is borba!..
Pálinkát nem főzünk, az adó úgy is sok!"
Csavarják azok, hogy nyikorog és pattog..

Nagy kádban a tipró puttonyosnak mesél..
Mit látott, hogy lent járt az oláh népeknél..
Az asszony az alatt papirra pölirta..
Hány puttony mindössze hárslevelü sdinka.

Leértek szalatt a szedők is szintén,
Tánczra is perdültek, kiki legényt lelvén..
Csak egy nem ment oda, csak egy ült a partra,
Kosarában a szép szőlőt igazgatta. —

Kendőjét is szépen, kötőjét is rendbe,
Szegényes szoknyáját szintén összeszedte.
Ölében a kosár, fülére dől aztán..
Nyugalom rózsállik alig piros arcán..

Bodor haja szőke.. pedi szürke kendő"..
Ismeri ezt rajta már nehány esztendő"..
Kék szemein, mint a vigadókon járnak.:
Galambjai szállnak néma mosolygásnak..

Nézi ezt Katalin, sápadt arcza gyulad..
Astromolja szivét egész gondolathad...
Egy beveszi végre, hódol neki s tombol:
„Régi ellenségem, elteszem utamból!"

S mikor az udvarra kijő a jó asszony..
Módját éjti néki, hogy vele szólhasson:
Ej nézze, ne hagyja.. hogy az a lány üljön..
Mondja neki titkon „.. keseregve külön!"

„Az ám!" felel amaz.. de mit gondolsz szintén,
Melyik legényt kéne hozzá táncza vinnem..
„Vince öcsém jó lesz!" feleli Katalin..
Míg az asszony indul... mosolyog mint Kain. —

„Bodorék Julcsája... hej miért ily csendben,
Most halt meg az anyád, vagy szeretőd nincsen?
Adta sok legénye, — kiégett szemetek,
Hogy ezt a csillagot észre nem veszitek!?"

Im igy a jó asszony, Julcsát elpirítja;
Két orczája lángját, nem oltja, de szítja..
Kosarát elvette.. döbben a lány képe,
Hasztalan... vele már vigadókhoz lépe..

„Vak vagy Öcsém Vince!„ Szólitja meg Vincét..
Vagy becsiccsantottál, — mert tele lett pinczéd..
Ezt a kicsi szőkét... fordulj vele módra..
Ha szemébe néznél hálójába fogna!."

„Istenemre mondom, kend anyám lehetne..
Kitalálja, mi van szivemre, kedvemre.
Hej, gyer ide Julcsám, aki teremtette!"
Sa czigányt se leste, csak neki pörgette!

„Jaj jaj. Vince bácsi.. elszédülök mindjárt!"
Sikoltoz a lányka, mint elfogott madár..
Vince kebelére akaratlan borul,
Szolgál neki az jó szemfödő vánkosul.

Viganója röppen, a haja kizüllik...
Piros pántlikája röpül a pitvarig..
Szőke bodor fürtjén, amint fodra fordul,
Aranygyöngy füzödik lenyugvó napbul.

Szétválnak, megállnak a táncoló párok,
Mintha ez a lány vón tündér királynéjok,
Kiki a párjának vállára borulva,
A táncoló lányban önmagát kivánja..

A cigány is érti ezt a bámulatot,
Minden egy hang helyett fogis mostan hatot..
A prémás ott huzza Vincének fülébe...
Majd a hegedübe bujik bele képe..

Belekurjant Vince a muzsikás csöndbe,
Dühös jó kedvét „egy tyujjuj"-ba kiöntve..
Amire már azlán Ferkó is előlép..
Döbbenet borítja rája márvány mezét.

Nosza settenkedik Katalin körülte..
De sötét nézését nem birta, kerülte..
Oldalaslag szált csak megérintve kezét:
„No ugye, hogy szép pár, — gyönyörü kéteseléd?"

Kezével int Ferkó, Katalin elhallgat; —
Jegyverés ez intés, . . ver virágos ajkat..
Néz Ferkó Julcsára, . . — lehullt szallagjára,
Ökle feszül aztán dermesztő csomóra.

Most tekint fel Julcsa, táncából végtére, —
Smintha egy sóhaj vón ez örömök bére:
Keble pihegése sóhajba fut össze:
Szétbomlott hajához kap sebesen keze..

„Pántlikám hova lett?" keresi két kézzel, —
Szeme előtt minden pörgő körbe vesz el;
Körülforog egyszer . . . egész beleszédül, —
Nem mozdul meg egy kar kereső segédül.

Ferkó lába előtt végre megtalálja;
Sikoltva lecsapra; sólyom a zsákmányra,
Felmarkolja gyorsan, egy csomó port vele,
Lokogva rohan el szégyenlánggal tele . . .

Ferkó szive roppan, mint a nagy préseggyet,
Ha nagy nyomás alatt belseje megengedd . .
De azért kivülről nem mozdul a tuskó —:
Ilyen mozdulatlan állott ottan Ferkó.

Néznek mind a lányok utána Julcsának, —
Bámulat némitja dalát a czigánynak; —
Vince körül-fordul — arca kérdi: „mi e'?"
Azt tartja: utána kellene nemnie . .

Neki veti magát, fejét is lecsapja,
Utána megindúl egész víg csapatja . .
Zörög a hegedü, pakol a czigányság, —
A maradék lőrét sebtében kiisszák —.

De nem fut a legény csak egy két pinczéig,
A harmadik előtt társai elérik . .
Faitják — bizony könnyen: — „Csak nem fut utána;"
Tóditják is többen: „Bolond feje lánya!" —

Ferkó áll mereven; öreg anyja duzzog, —
Jó'jszakát kivánva batyujuk is elkullog. —
Egy nagy „hejt" hallat csak sok szavára,
Irva szavat nem ejt már az nap ki szája . .

Julcsa meg a pártát szoritja szivére,
Magányos szobában zokog, sir kedvére:
„Jaj neked te párta, mért nem tiprott össze;!
Jaj neked te leány, mért nem ölt meg Kezze!" —

2 odik Ének.

Pirosan süt a nap, piroslo falomban,
Arany szálakat szo" harmatos füszálon;
Nyugágynak lecsalja páról a levelet,
A kifáradt év majd erre hajtja fejét.

Csendesen jár szellő virágok sirhalmán,
Halk ima sutlog csak illattalan ajkán,
Mi illatot lel még virágtalan réten,
Felveszi, s elrepül — vándormadár képen.

Rövid a nap ősszel: hosszu, ha kén tolja .;
Minden pere szekeret bükátyuba nyomja . .
Oly hosszu az éjjel: bezzeg nem az álom . .
Bár rózsából szövi Ferkó . . . . arany szálon . .

Addig fényes az csak, amíg neve nincsen..
Nincs halálom aztán, mi reá fényt vessen.
Addig édes, míg a holnapra nem gondol..
Nincs, ami elvonja szivét ime ponttól..

Nem lenni, nem lenni: kár volna ekiért!
Gyötrődni, élegni: mért pusztán magáért?!
Ha megsemmisülni nyomtalan lehetne..
Ha utána egyszem könnye sem peregne....

Mint a futó csillag, ha senki se látja..
Mint foszló délibáb sivatag pusztába..
Virág, amit senki nem vetett, nem ápol,
Szem se látja szánja... elpusztul magától.

Jaj, hogy ha a halál sajátunk is volna..
Elétt éró kincs, lopni nagy bün volna!.
Jaj hogy ha a sirban nem várna a börtön..
Hova nem jut részvét: — jobb akkor a földön.

Jobb akkor a földön, ha nincs már hol élni?
Önmagának Terkó egész nap regéli..
Aztán feleletet keres a kérdésre..
Bűvös vágy, kinos vágy azon veszi észre.

Oda, hol a patak nem hallá csevegni, —
Oda, hol a csillag nem látta epedni..
Hol senki se tudja, mikor teszik földbe..
Zokogás nem hallik, — köny nem esik érte..

Oda, hol nincs szégyen: megcsalt leány búja..
Oda, hol nincs átok: csalódás gyanúja..
Hol Julcsát nem látja, Katalint nem szánja..
Szive pusztitását nem reflegi anyja..

De, hogy jut odáig... ha már is szerkém
Csatangol át szivén, zivataros lelkén, —
Jeleket mutat mind, mikkel majd elárul.!!
Nyugalommal mossa ezeket magárul..

Rettentő nyugalom: vissza ne riasszon!
Se öröm se bánat gyűlölt s kedves arcon! —
Fut attól, mi vonja, — süzi amit óhajt..
Jaj, ha kitalálna egy harmadikóhajt..

De ha nincs.. e kettő észét megállítja...
Hogy nézzen előre, — hogyan nézzen vissza..
Stombol, ha maga van, kiáltja veszetten: —
„Száz pokolbavinkább ezerszer, mint itten!"

Egyszer estefelé a lugasban ballag, —
Gondolata ninesen, esze szinte parlag. —
Leg-feljebb egy tőkét bont szét, ha tán tömött,
Ha találna bent egy elfeledt kis fürtöt.

Gyűlik is egy két kis fürt a kötőjébe, —
Visszafordul azzal, viszi a pincébe,
Aztán ujra végig megyen a lugoson —
Onnan a szomszédba, nagybatyjához soson.

Az egyik komondor alig, hogy rá ismer..
Elvakkantja magát: tán idegen ember,
De aztán eszébe jut, vagymi ismerej, —
Farkcsóvál, kezetnyal, magyát ugy szégyenli.

A másik hatalmas, jó alföldi fajta,
Feláll, megrázkodik, s nyujtózik ásitva, —
Megvárja mig Ferkó a pitvarba benén,
Aztán elnyujtózik előbbeni helyén!

A pitvarba innen burgonya van öntve,
Gyerkőcz válogatja, véka van előtte.
„Magnak lesz?" kérdezi Ferkó, mire amaz:
Hátra tekint s felel: „Adj' Isten, igen, az!"

Annanan zöldszinre festett szőlőmalom,
Elmult már a szuret, öli az unalom;
Keresztbe előtte: puttony, kapa, áso..
Túl azon, pár fehér babbal telt szakajtó —

Eresz alatt bugja gerle a „kukurrót.".
Itt levegő szárit vagy tíz gombóc túrót;
Legvégül a nyitott hélajtó sötétje
Tengeri füzérrel van szépen csipkézve..

Piros venyigetüz lobog a konyhában,
Fazakak lohognak körülötte hárman, —
Tele van mindegyik, mint ama lány képe,
Ki tüzét biztatja, gaiggolva elébe.

„Adjon Isten Panni, — majd nagyon megfőzöd!"
„Iszen már csak forrna!" — amaz igy dörmögött..
Prüsszögött a füsttől, könnyét is törölte —
Hozzá pozsgás arca paprikaszint ölte. —

„Hozta Isten kendet, édes Ferkó bácsi!
Oda bent az öreg, tessék besétálni;
Ötödik pipáját szíjja unalmában, —
Noszogat is szörnyen, kozma a lábában!"

Kopogtat.. tompán szól az öreg hogy „szabad!"
Pipáját kiverve gondosan az alatt.
„Ej te fehér holló!" szól amig előlép.
Mosolyogva nyujtja kérges nagy tenyerét.

Tartózkodva csap fel Ferkó öccse néki,
Még gondolkodóbban tekintetét méri..
Mintha azt keresné: meleg mosolyában
Emberségre hajló sugaracska hányvan?

„Fehér holló vagyok, de fehérrebb leszek,
Ha, amit reméllek, megadjak az egek.
Bucsút mondok bátyám ez árva határnak,
Engem ez életben többé már nem látnak!"

„Micsoda?! Hej öccsük, — nagy szó az a, világ!
Oszt az ország utján kevés is a virág..
Gyönge a te lábad, hogy oly messze vigyen,
Honnan nyomoruság vissza ne kergessen!

„Hej öcsém nem tudod te: mi az az élet!.
Most örülsz mindennek, mit a sors eléd vet;
A nyomorúságnak piszkos, ráncos képe
Elédbe szép barna menyecskeként lépe..

Felgyürkőzöl érte, mintha csak bucsúban
Lányért verekednél falu kocsmájában,
De bezzeg, ha hátad kissé megbicskázza,
Utszéli árokban fentereghetsz miatta!

Hásze, nekem mindegy, — nem vagyok én apád,
Ki bucsazásodkor bölcs intelmeket áld;
Se szerető, aki lógva a nyakadba,
Az indulásodnak óráját halassza.

Csak biztositsd oszt' hogy nekem a kamatot
Évenként rendesen, úgy a hogy megadod:
Aztán édes öcsém . . . hát eb aki bánja,
Marakodj a sorssal, ha szived van rája!"

„Mit nekem a nyomor?! Van itt unos-untig,"
Ült Terkó mellére, szinte megroppanik.
„Mit énnekem aj-baj.. De ne szóljunk róla
Jó az Isten jót ád.. madarát is ója!"

Más dologban jöttem, nem nyafli panaszra.
Kis kérésem volna, ha tán meghallgatja;
Kamatját meghoztam adósságainknak..
Viselje kend gondját jó édes anyjának!"

Meghökken a bácsi, haragja felfortyan..
Szeme is villámlik mindig jobban, jobban.
S mintha lábujjára hágott vón a legény,
Úgy nyugtalankodik ideg-forog helyén.

Gondját!? Én?! vén ember, — már hogy viselhessem?
Én, a tehetetlen ápoljam, etessem!
Hogy kívánhatsz ilyet, oszt' szegény is vagyok;
Az élet is drága, az adók is nagyok.

Nem is születtem én asszony dajkájanak!
Ki a világ látná párját e tréfának?..
Mond, hogy anyád eljön ső ápolgat engem:
Tudod édes öcsém, igy jobban megértem!"

Kormos sipkáját a fejére is veti,
Elfordulva kissé dact mutogat neki.
Aztán, mintha kérdné: nos, mit felelsz rája?
Szemöldöke feljut, — felbiggyed a szája. —

„Nem kivánom ingyen!" sa pénzt leszámlálja,
Öcska erszényének nem marad egy fia;
Még ki is fordítja utólsó fillérje:
Hangos csörögéssel hull társi közébe.

Kisimul a redő bátyámuram arcán,
Elmerül szemével ezüst fényes halmán;
Saztán, mintha annak fénye feltüzelné,
Szelíd sugár küzköd pilláiból elé.

Markába kotorja hát a pénzt serényen,
Alig alig fér meg a széles tenyéren,
Úgy fél: elne vesszék, kilelné a hidég...
Látszik panaszán, hogy örömében rebeg:

„Jaj bizony csak sok baj vanis a világon,
Csak ugy van az ember, mint vacok az ágon,
Ami kicsi csurran, nyomban elszivárog..
Olyan az erszényem, mint a hetes árak!"

„Tudom én... hogy is ne.. rég arra gondoltam,
Segíteni rajta, meg is nyilnék ajkam!"
Szólt Terkó, mellesleg nagy dohogására:
S leült könyökölve a hátas lócára.

Ládájába immár beönténé pénzét..
Hanem hej, egyszer csak megijedve néz szét,
„Uramfia" mondja, „nyakamon a török?!
Utóbb a pénzemet meglátja e kölyök!" —

Nagyot nyel, s hunyorit, a pénzt vissza rakja..
Rajta kapott tolvajt mutat az alakja..
Aztán nagy titokban sugva mondja „Ösém,
Segithetnél rajtam? Bek nagyon szeretném!"

„Elmondom, mond Ferkó, csak ne haragudjék!"
„Ugyan, ugyan, ösém, csak nem vesztem meg még!"
Ferkó szemeibe olyan mélyen tekint,
Rabat kilehetne vallatni tán ekként.

Felemeli Ferkó bús szomoru fejét
Homlokán simitja reszkető vas kezét...
Smikor eloszlatta feldegét szivének:
Akadozón szavát ilyképen kezdé még:

„Van nekünk egy szőlőnk, itt fél jövödelme:"
Rámutat a pénzre.. „mire megyen vele?
Hogy ha egy konyhára polyhatnék az egész..
De igy, látja Kelmed, több mint fele elvész!

Van aztán egy kávánk, ... abból is van beme;
E summa miatt lőn lyukas a tetője!
Ha egy kézben volna jövödelem, teher..
De igy a javitást csak lesi az ember.

Van csira tehenünk, de tőle nem fejünk;
Tannija szitáján szüródik át tejünk;
A mi vaj a száraz kenyerünk puhitja,
A kend köpüjéből csak úgy laptuk vissza.

Sima Pál, — igy hiták ezt az öreg embert,
Rémülve hallgatott, lélegzeni sem mert;
Világosra nyilott szemén át a lélek,
Mintha mondta volna: „jaj rettegek, félek."

De csak tompa, fajó kőhintésig vitte; —
Az ezüst pénzeket kezével csörgette;
Sime egy darabja, csörögve gunyozan,
Ferkó lábán lefut s az ágy alá pottyan.

Feláll nagy serényen Ferkó mint egy oszlop,
Arcára az öreg félő pillantást lop;
Úgy érzi amint az lehajol a pénzért,
Hogy ez oszlop rádől ... Isten tudja miért.

„Az Istenre kérlek ... hagyd el, nem tesz semmit!
Az a pénz oly szennyes, — ne vedd fel, elpiszkit!"
Serével is tartja, — míg kéri, ne bántsa;
De Ferkó felveszi, s az asztalra csapja.

„Undorodik lelkem a Komédiától,
Pedig ennem mulik, hiába magától,
Szakasztani pedig e kelmed átkával
Csak kelmed tehetné, kis jó akarattal.

„Kelmed elpörölte az apám mindenét ..
Maradt még valami: söpörhetjük: szemét!
Vele elpörölte a nyugodalmamat ...
Mert a kend vánkosán egy éjszaka sem ad.

A törvény ítélte. Jó! Hát legyen törvény.
Ámbár csak sorshuzás, nagyon jól tudom én!
A'kend szive ítélt .. én vagyok a rabja:
No hát, ha van lelke: megszabadíthatja!

„Vegye át vagyonom, vigye gazdaságom,
A hasznát egy csepptig, mind kelmedre hagyom;
Érte csak anyámat tartsa ki tisztesen:
Akkor azt mondom, hogy áldja meg az Isten!"

Sima Pál némán áll, mint a rozzant, vén fa,
Melyre olvasható ítélet van irva.
Mert a bele odvas ... közeleg a fejsze:
Maga szinte érzi, — de nem veszi észre. —

Letekint sötéten, fekete éj lelkén,
Reszketve tapogat maga körül szegény:
Ferkóra szurok éjt borított szavával,
Farkas benn a bűne üvöltő zajával.

Uszítja reája, meg újra csititja:
Jaj, a sötétségnek merre van a nyitja?!
Boritja vas lelke ólmos átokjával,
Kínálja azután isten áldásával..

Azt megérdemelte, — ez a szivét vérzi..
Azt nem meri nézni, ezt nem tudja, — érzi..
Ha egyforma volna ez a kettő: talán
Egy csere segítne szive kinos baján.

„Hát nincs hozzá lelke!?" vág Ferkó a csendbe,
„No Isten megáldja.. Nyakamon az istve!"
Keserün, sápadtan ajtó felé indul..
Kék erek duzzadnak homlokán a kintül.

„Megálj..! Ne bomolyj, hé! Ne hagy itt sötétben!"
Felfogja a légényt. De alig, hogy épen....
„Hát azt hiszed, hogy az alkonyat után majd
Az első sötétség föltölti a hajnalt!"

Itt az agg elakad, támolyogva ülle,
Egy fekete tenger viharzik körüle..
Szederjes hullámа szája szélén szárad,
Hangja beleveszik, mielőtt megárad.

Nagy idő kell, mire meg ered beszéde,
„Nem értesz! Mit mondtál? Bátyádnak nincs lelke?!"
Hah! Nekem ezt senki nem mondta még soha!
Mért nem mondtad előbb.. te isten ostora!"

Kezét megragadja, majd össze nem zuzza,
Remeg az ajaka, mint a hullám orma!
Fájdalom habot ver, miből száz jaj szál ki..
Dühödtnek mondhatná, ha látná akárki.

„Nincs lelkem! Azt mondják!" kérdezi lihegve..
„Hazudsz!" mondja tőrten, csak alig pihegve.
„A szemedbe mondom! ki ne gyuljon érte..
Ki ne nyisd a szádat másik átokért, — te!"

De hasztalan, Ferkó újra mondja „nincsen!"
Felsikolt az öreg.. „Hah, jóságos Isten!"
Megtörten az asztal sarkára leborul.
Fölötte áll Ferkó villámul, ostorul..

Talán, hogy e villám dörgését ne hallja..
Talán, hogy az ostor sudara ne csapja..
Lohog, mint a gyermek.. ajjai zajt vernek..
Míg Ferkó véget nem vet a nagy Keservnek.

„Bocsásson meg bátyám, ha tán megbántottam!
Szól vállát érintve, szinte meghatottan..
Amaz, megrázkódik.. felemeli fejét:
Megragadja hévvel Ferkó mind két kezét:

„Hagyd el öcsém, hagyd el, hogy bátyád kezdhesse..
Szivét, ami nincsen, tőled hadd nyerhesse..
S szerébe adhassa nyugalmadat vissza.
A mi régen gyötri, megigazithassa."

Szól s lángokra gyúlad Ferkó sápadt arca;
Örömtüzzé lett a Keserüség harca, —
Villám, „bárányfelhő" lett a sok „viharos,"
Szive keres bárány, az az akaratos.

Szólitja sürüen az aggot „bátyjának"..
Se vége se hossza a hálálkodásnak..
Mindketten köszönnek, úgy érzik, hogy van mit..
Soha se beszéltek együtt talán annyit.

Előkerül minden, lél tárgyat az elme, —
Nyelvüknek ma a segitség el kelne;
Végre Ferkóra tér az öregnek ajka, —
Szavaiból látszott, régóta akarta:

„Hát csakugyan muszáj néked ősi származnod?!"
Édes hazád földe nem ad elég hasznot..
Épenséggel vágyol idegen erdőre,
Hogy fája legyen, majd poraidnak őre?!"

Maradj, ha én mondom, mért ne maradhatnál,
Édes hazád földén, kapa-kaszájánál?!
Adósságod ugyis üti már kamatja,
A tőkét sem bánom, ird a nagyharangra!"

„Áldja meg az Isten.. bár csak maradhatnék,
Ha, úgy, mint kégyelmed, könyörülne az ég..
Vészfelleg vagyok én, feldulok szép berket!
Vagy az első szélvész nyomtalan elkerget!—

„Átok a vánkosom, — az álmom meg bánat!
Átok és sürü köny, mi fejemen szárad..
Bánatvirág üldöz, szirmain taposok....
Meghasad a szivem, ha csak rá gondolok.

Hej, ha én még egyszer jőnék e világra!
Nem néznék soha se barna-piros lányra.
Paradicsomában a lelke házának
Nem hinnék a szive álnok kigyajának!"—

Szólt Ferkó.. És egy köny futa végig arcán;
Letörölte gyorsan és elindult aztán.
Némán kikisérte bátyja a pitvarig,
Nézte még el nem ért egy forduló utig.

Fávol a hegy alján, kanyargó mély utban,
Szép piros viganó elő-elő bukkan;
Kacérkodik, játszik kékes esthomálylyal,
Mint sötét orommal gyönyörü est-hajnal.

A lányka termetén hold téved meg kissé,
Játszi sugarával elmosva kétessé,
Csengő dala terjeng viszhangok ajkain,
Ferkónak azt sugja ez a hang: „Katalin!"—

Tenger az ő szive, zivatar szerelme,
Majd: kicsi csónak, üzve az elemre,
Az a hang majd örvény fénekéből kél ki,
Majd a mennyországból, hangzik ide néki!"—

Megindul utána, előtte megy árnya,
Komoran vetődik utszéli bokorra.
Mintha egyre kérdné: hova mész, hova mész?!
De nem tud felelni sem a szív, sem az ész.

„Átok szivű kígyó, megölelsz még egyszer!
Aztán elfeledhetsz, megcsalhatsz ezerszer!
Rózsa lész mégegyszer, a szivemen nyiló!
Száradj el azután, légy utszéli kóró!"

Szól, s lihegő" keblét dühös kín dagasztja,
Kettős súlyú lépést nyög a föld alatta.
Mire lér erdőt, s kanyarul az utba
Gyengül a dal, nosza! neki indul futva.

Egyszerre ledobban, homlokát fölütve,
Mintha hideg villám csapta volna szivbe,
„Megálly, hova szaladsz .. pokol-üdvösségét"
Kiált önmagához „ virágnak mérgéért.

Vén fatuskó áll ott, — leül rá pihenni;
Izzadt homlokáról verejték törülni ..
Hunyja szemét, szende holdsugár előtt is,
Ingerli még a hulló falevél is.

Elhal a dal végre ... hallgat merev arccal..
Ráüt a szivére .. „E pokol mért sarkal?!"
S mintha azt figyelné, mit felel az erre:
Feje lehajlik a dübörgő" kebelre.

Mintha örülne, hogy nem hallja a hangot..
S mintha sajogna, hogy eltünt, elhallgatott..
Bús szive önmagát meg nem hazudtolja;
Édeleg azon, mi legkeserübb kinja. —

De miként az estél változik nappal,
Kél amaz nyomában barna berken uj dal,
Elelhal, meg ujra fellüktet bús ária,
Mintha itt-ott mohán pihenni megállna.

Mint a ki rosz álmát alig, hogy kiverte,
Sim amint körül néz előtte kevesse:
Hallja e dalt Ferkó, szive lángra gyulván,
Halovány kép reszket banátfelleg ormán.

Nézi azt a képet, mire a dal inti;
Elfordulna tőle, bár szive szeréinti,
Esze sötét fátylat vetne rá körösztül,—
S valami ott fogja nagy, nehéz körösztül.

Együtt lebeg abban tavaszi nap fénye,
Fölötte a rongyos bubánat felhője..
Semmiből zivatar, betarolt szív átka,
Koszorúja-vesztett, odahagyott mátka.

Virágra emlékszik: harmat üti arcát..
Régi remény szive bukott birodalmát..
Eme pusztaságban még a nap is pusztít..
Búra lekonyítja sirhantja virágit.

De mégis, de mégis, kéri titkon szépen:
Jöjjön ezre, jöjjön bár kisértet képen;
Hadd lássa, a bánat hanttalan sirjában,
Neki mennyivel több fekete halál van.

„Bodorék Julcsája.. elhagyatott árva,
Ki voltál szivemnek legmélyjébe zárva...
Elmegyek eléled, mint a madár ősszel...
De nem jövök vissza, siromra se jősz el.

De eléd bomlok!", igy gondolja Ferkó!
„Tőled a bocsánat lesz nekem utolsó..
Koporsóm gyanánt majd beléd temetkezem.
Elve öljön meg bent két átkos szerelem!"

De íme itt Julcsa... szőke haja szinte
Az árnyas lugasban gesztenye-szint öltve..
Ruszálja titokban nagy venyige kéve,
Elsuszván a tekercs, mire felvolt téve.

Jobb kezén kis kosár, benne genyegunya,
Kenyér-morzsalékja . . . keszkenő" és ruha,
Baljában hófehér csipkés kendő" lebben,
Gyöngyszínü könyüit szárítja föl ebben.—

„Nem átkozlak!" igy zeng dala „nem szokásom!"
Amint megjelenik a kisded tisztáson. .
Nosza fébe imen, nem kell itt bocsánat:
Ferkónak fejére e gondolat lázad.—

Ki is üzi onnan, ami benne józan,
Kiszün Julcsának eleibe rohan:
Egész terdre omlik, szinte megragadja:
„De átkozz! kivánom!" egyre ezt kiáltja.—

Felsikolt a lányka, leesik a kéve
Nagy ijedelmének megrázó szelére,
Estében a legényt el-fébe taszitja,
Kábulva tántorog két lépésel vissza.

„Utonálló" kiállt vésnes daccal a lány . .
Szava a legénynek gyilkostőr és talány . .
„Nyomoru vagy, az vagy, rálestél egy lányra!."
Lobban fehér arca erényadó lángra.

„Istenemre mondom, véletlenül történt!
Bánatom vitt rája!," menti magát ekként.
„Hallgass!" felel Julcsa . . „Istent káromolsz csak!"
Könnyei egyszerre patakként hullanak.

Nem a bánat vize, szemérem patakja,
Megvetés és harag, ami feloltogasztja,
Smig veri a keblet, — miket régen vesztett,
Szivvirágokat lát vészni kabja felett.

„Egyetlen egy kincse szivemnek e bánat,
Titokban táplaltam, igen, te miattad,
Csak az erdő tudta, az el nem árulta,
A fülmile is csak titokba dudulta!

Kiraboltál! Immár, bánatom sem szabad,..
Számomra csak száraz rongy tengődés marad.
Eredj, fuss, kürtöld ki mond el fünek-fának:
Megtudtad, mi fájhat, egy elhagyott lánynak!"

Igy szól, zokogása itt fébbe szakítja..
Ferkó csak annyit tud: Julcsa, Julcsa, Julcsa!
Minden gondolatja ebbe vagyon öntve,
Fekete és fényes ebbe szalad össze.

A venyige fönt van előbbeni helyén,
Fölemeletébe pillanat sentelvén,
Legutolsó könnye le a porba cseppen;
Ferkó felé aztán ilyen szava reppen:

„Nem elég édes hát második szerelmed?
Bánatomat kellett beléje keverned?..
Legyen édes tőle rózsád ölelése
Öntöző harmattá, jégeső verése!"—

De ne jer utánam, arra kérlek pusztán,
Sok ember jár még künnt a hidvégi pusztán!"
Selindul serényen, kettőzött léptekkel;—
Ferkó amig látja zordonan vesztegel.

S mikor eltünik a csipkerózsa utnál,
Ferkó is megtörten elindul, botorkál..
Ugy rémlik, mintha tán temetésre menne,
És a koporsóban önmaga fekünne.—

3ardik Ének.

Köddel takarózik a didergő világ;
Megfúlad keblén a legútolsó virág..
Zuzmara száll rája hamvas szemfödöül:
Vig mező, vén erdő mereven megőszül.

Nehéz levegőben madárdal nem csattog,
Pacsirta és dala kórók alatt passog.
Emlékezet s vágy kell vissza és előre,
Hogy a köd ne fagyjon rá az agyvelőre.

Napot az ember csak gyanítja, hogy hol van,
Mint szögre akasztott sárga szita, olyan,
Forgódik, markolász sürü sötét ködbe,
S leszitálja végre, hó gyanánt a földre. —

Pitvaron áll Ferkó, vándorbotot markol,
Szeme, szíve túl jár felhőkön valahol.
Kis batyutól görnyed eleven, ép háta,
Belé van a válás kinja is málházva.

Most fordul ki anyja kis kasmír kendővel,
Köti azt fiának nyakára erővel,
Vállaira borul, szorítja szivére,
Zokogva ballag ki kapufélig véle.

Ferkónak homlokán sötétség barangol,
Szemefényét oltja feneketlen távol...
Talán egyetlen kis sugara sem volna:
Ha pilláin egy egy könycsep nem ragyogna.

„Nesirasd e poklot.. nekeseregj érte..
Miért is viselném, rám nem az ég mérte?!
Isten veled anyám, majd ha visszatérek,
Nem lesz bennem ilyen keserü a lélek!"

Szólt s lehajolt hozzá, hideg ajkát nyújtva
Reszkető anyjának legutolsó csókra;..
Azután megindult.. ment, vissza se nézett,
Ugy sem látott volna mást, csak sötétséget.

Anyja oda ragyott a kis kapufélhez,
Kulcsolta oszlopát elhaló szivéhez:
Azt tudta; ez a fa fiának fejfája;
Ez a por, hol térdel szomoru sirhalma.

Úgy görnyedt sokáig, könnyel és panaszszal,
Két senki, de senki többé nem vigasztal,..
Csak a jó nagy Isten, bár magához vemné,
Ha vétségét tette ilyen kiétlenné.

Kietlen özegség ajándék kenyéren,—
Drága kincs eladva legsilányabb béren:
Mindenét odadná, ha visszavehetné
Házát és szőlőjét, jaj de beléverné.

Megnyikkan ezalatt a nagy kert ajtaja,
Julesa óvatosan reteszét betolja..
Figyelve körülnéz, nem látja most senki?
Kertből az udvarba látatlanul mén ki.

Oszloptól oszlopig csuszik a tornácon,
Hogy valahogy lépte nagy zajt ne ajgasson,
Mindegyiknél megáll, vándor után bámul..
Míg képe elfoszlik szeme határárul..

Ott görnyed az asszony, lelke háza romba,
Szive földingása döntötte halomba.
Kenjaira Julesa karjait terjeszti:
Akár angyal volna: olyan jól áll neki.—

„Asszonyanyám." így szól,- vállait érintve,
„Kelyen föl kigyelmed,—fagyos a föld szine!
„Mert zokog, miként egy Mária Magdolna..
Mintha bünbánattal keresztfát karolna?!"

„Ugyis a bünömet bünteti az Isten!"
Felel a jó asszony, zokogva csendesen,
„Oda a világom.. koporsóba vágyom,
Szeretnék feküdni puszta, hideg ágyon!"

„Sohase!" válaszol felölelve Julesa..
Nem sajnál egy csókot, hogy szivét meggyujtsa;
Ha vérő fény éri valahogy a jeget,
Akármilyen hideg,— megis csak fölenged!

„Ne busuljon kelmed; ki gondolna arra,
Hogy e hó örökre rápagy az avarra.
Igaz, most itt hagyta egyetlenegy védje:
De hiszen míg megjő, lesz, aki megvédje!

„Nézzen csak kigyelmed, nézzen a szemembe,
Azon át meg, ha tud, nézzen a szivembe.
Úgye, hogy azt mondja, itt maradok nála,
Leszek teste-lelke, hű szolgáló lánya!"

„Itt maradok nála, ki tegye más mint én?
Aki árva vagyok — elhagyatott szintén..
Régóta keresek, szivet aki rokon!
Hogy kelmedben leltem, csak az csik zokon!"

Eltikkadt virágszál, társát aki szánja..
Egy szem harmatát is amarra lerázza...
Köny, ami lehullik, hogy szivárványt szüljön,
Cseppentett szinmész a legkeserűbb ürmön.

„Kelmed engemet csak egy szóval marasszon!"
Jaj, de nem tud szólni egy kukkot az asszony;
Csak imára kulcsolt kézzel át karolja:
Mintha olvasója legszebb gyöngye volna.

Róla imádkozná legtitkosabb üdvét..
Szemei áhítat s reményvizzel telvék:
Simáját nem merné szakasztani félbe:
Nézné mindörökké kétségbesést félve.

Végre kegyelemnek mosolyát gyanitja
Amint a leányka ajkait felnyitja
Megköszöni könnyel.. szavakat is tördel,
Rejti kicsit kinját friss, eleven zölddel.

Csöndesen bemennek. Mint a nagy betegnek
Ha dulló fájdalom fogai engednek..
Édes üdvösség az asszonynak is szintén
Az a kis enyhülés, mi ott rezeg lelkén.

Legelébb is Julcsa a tüz után nézett,
Az öreghez közbe egy-egy szót intézett..
„Kenyér levest főzök, hozzá kis vántottat!
Maradjon kend békén, nyugasztalja magát.

Ha oly könnyü volna, — jaj, de mit csináljon!
Láng melegit lábast: szivét büvös ige,
Mit Julcsa ajakán olvas keservében,
El is merül bent, mint imádságos könyvben.

Édesannak minden, de minden betüje..
S ugy érzi, hogy nemcsak vigasz jö belüle:
Nem aza lány amit elöimátkozik:
Szive begyulad a legédesebb vágyig. —

„Hogy megjö, — hogy iszen csak szerencsét keres!
Az Isten is tudja... bucsúja lám kezes!
Egyszer csak betoppan virágos jó kedvben,
Halálos-holtáig elnem mozdul innen!"

„Hét fájdalmas anyám, soha meg nem érem!
Máris akad, döcög, vizesedö vérem!"
S mig Julcsa roszalja, mint élö tilalom:

A 62 ik lap 1sö szakasza után.

Ha oly könnyü volna, jaj de mit csináljon..
Az üres szobában nem, nem semmi áron!
Befordul meg kimegy, nincsen nyugta sehol..
Végre a pócikra Julcsa elé guggol.

Maga elé mélyed, pattog a vengige..

[illegible] az ebédet, [illegible]
Sima Pál meg szembe az asszony elébe.
„Hát csak elment Ferkó.. ebadta fickója!"
Szólt, neki gyürközve, hogy nyomba megrója: —

Legelébb is Julcsa a tűz után nézett,
Az öregnéz közbe egy-egy szót intézett..
„Kenyér levest főzök, hozzá kis vántottat!
Maradjon kend béken, nyugasztalja magát.

Ha oly könnyű volna,— jaj, de mit csináljon!
Láng melegit lábast: szivét bűvös ige,
Mit Julcsa ajakán olvas keservében,
El is merül bent, mint imádságos könyvben.

Édesanyák minden, de minden betűje..
Úgy érzi, hogy nemcsak vigasz jő belüle:
Nemcsak lány amit álmiátkozik:
Szive begyulad a legédesebb vágyig.—

„Hogy megjő,— hogy isten csak szerencsét keres!
Az Isten is tudja... bucsúja lám kezes!
Egyszer csak betoppan virágos jó kedvben,
Halálos-holtáig innem mozdul innen!"

„Keljajdalmas anyám, soha meg nem érem!
Máris akad, dőcög, vizesedő vérem!"
S míg Julcsa roszalja, mint élő tilalom:
Hozzá teszi halkkal: „De ne busulj lányom!"

Aztán hozzálátnak a kicsiny ebédnek,
Közbe mindegyre csak Ferkóról beszélnek.
Mindakettőjüknek olyan édes a szó,
Mikőzben kinyilik a félkonyhaajtó.

Bedugja a fejét konyhába Sima Pál:
Megkérdi többször is: gazdasszony merre jár?
Aztán előlép, jóétvágy kivánva..
„Részre legyen benne!" azt felelik rája.

Végzik az ebédet, Julcsa félre ül le,—
Sima Pál meg szembe az asszony elébe.
„Hát csak elment Ferkó.. ebadta fickója!"
Szólt, neki gyürkőzve, hogy nyomba megrója:—

„Él!" felel szavába belevágva Julcsa...
„De hisz abban, bácsi, nincsen semmi furcsa!
Nem jól áll a sorja idehaza néki..
Kúsit a világot nyaka közé veszi."—

„Nem jól áll a sorja.. de eb aki hordta!
Valamikor hugám, de bizony nem úgy volt a:
Uccu neki mindjárt, neki a világnak,
Mikelyest az embee tyúkszemére hágnak.

Ha'sze' fiatalok mi is voltunk egyszer,
Azon a nyavalyán át esik az ember..
Bolondot csináltunk mi is hajdanában,
Mindenkinek szorult ője a májában!

Volt szeretőnk nem egy, néha tizenhárom,
Tuladtunk mindnyáján egy rövidke nyáron.
Nem duzzogott egy is, szemünkbe is nézett,—
De megazért mink is tudtunk emberséget..

Ha egy lány nagyon is a szívünkre égett,
És azután megcsalt,— hiszen arra termett!
Addig elszegődtünk szomszédba bojtárnak,
Míg fejkötője nem akadt a leánynak.

Édes volt itthon a legnehezebb iga..
Tudtuk is, hogy hol van az az Amerika..
Huszár volt a legény nemcsak a csatában,
Ekéje mellett is, kint a barázdában.

Hanem elég volt a legsoványabb falat,
Józerin nem láttunk soha se aranyat,
Egy pár lázsiás már valóságos kincs volt..
Nem is koptatta ám sürüen a tarsolyt.

Hanem az az, ejnó, Isten megbocsássa,
Majd roszat nem mondok, pene sok ujsággal,
Tele hazudja a fejét az embernek..
Csoda-e, ha aztán, mind a lépre mennek.

Divatot csinál a legocsmányább bűnből,
Minden gyilkosságról hónapszámra kürtöl.
Minden nap van öt hat öngyilkosság benne..
Gyujtogatásokból pokoltüz kerülne.

Tisztességes ember meghalhat ezerszer:
Mire épületest irnak róla egyszer..
Bezeg részvét jajgat öngyilkosok sirján..
Kedvet kap rá, kinek foga fáj is talán.—

A mit a villám gyujt az is „gyujtogatás!"
De sehol nem hallik: bünhődés rajtkapás!
Ihol, mi a vége.. máskor hajbakaptak:
Ma meg gyujtogatnak, akik haragusznak!"

Az asszony csak hallgat, Julcsa felel ujra..
„Jaj bizony Pál bácsi,— de ki tehet róla?!
Boldogság-keresni végre is nem vétek..
Sem Isten, sem ember nem tilthatja ezt meg.

Kigyelmed megleli egy pipa dohányban,
Vagy bankóval tömött ládája fiában.
Asszonyanyám eddig szép fiában lelte,.
Most a reménységben keresse jó lelke.—

„Ferkó messze nézi, csillagnak gondolja,—
Nagyon messze látni nagy szivek szokása!
Bizzeg én csupán csak magamban keresem!
Régóta keresem, nem lelem soha sem!

Szegény Ferkó bácsi, járjon szerencsével,
Lesz tövis és kóró, útjában ezrével,
De keresztül vágja, tudom magát rajta,
S megleli, mit olyan melegen óhajta!"

„Aztán visszafordul!" teszi anyja hozzá..
„Reménye bimbaja kinyilva viraggá.
„Hanem addig is még! vág közbe Sima Pál,
„Azt gondolom, anyjuk, te velem lakhatnál!"

„Te pedig" azt mondja, Julcsa felé nézve,
„Ne kotyogj belé a vén bölcsességébe..
Eredj a dolgodra, nem hitt ide senki,
Hogy a más embernek ládafiát lesdki!"

Mi volt az a tűz, mi Julcsát végigönté,
S egyszerre kialudt hideg, sötét éjje..
Szégyen villanása, harag éjszakája,
De türelem csillag gyuladt kettő" rája..

Ezekkel nézett el végig saját arcán,
Ezekkel mosolygott saját szíve harcán;
Annak fehérére hajnali pírt gyujtott,
Emek a hevébe hideget pillantott.

Csendesen felkelve magát igazitja,
Maga előtt lassan az ajtót az ajtót kinyitja,
Gömbölyü kayára, fölgyürkőzve tüstént,
Ügyesen halmozza asztalról az edényt.

„Megyek a dolgomra!" szól és visszatekint,
Kélt, kamarát, konyhát ellátok egyenkint.
Estére pedig, itt a kályha sarokba,
Tengerit morzsolok, ha kend is akarja!"

„Jól van édes lányom, mi addig itt végzünk,
Ne vedd rossz néven e különöskődésünk!"
Felel a jó asszony, saminț az kimene,
Bátyja kérdésére imigyen felele:

„Köszönöm jó vérem, hü gondoskodásod,
De ha nem tehetem, — nem tehetem, — látod!
Ezt a bánatomat nem hagyhatom itten,
Megverne, úgy érzem, érte a jó Isten!

Itt e kis szobában velem van a fiam,
Minden zegzugában akár csak azt lássam,
Siva borulok bár asztalom sarkára:
Édes emlékének nem lesz ez nagy ára.

Látod attól tartok, hogy idegen helyen
A remény és emlék nem maradhat velem!
Mert hej a szokott is oly hamar felejtet..
Mire azt megszoknám, felejténém eztet!

Rólam ne aggódjál, velem marad Julcsa,
Magányomat, s talán szivem is megossza;
Keni a szivemet csodaszer-balzsammal!
Tölemel, megcsókol, melenget, vigasztal!"

Sima ezalatt csak bajuszát vizsgálta,
Mintha feleletet kutatna alatta,
Azután felcsapta kalapját haraggal,
Mentében igy beszélt tépelödö garral:

„No hát csak maradj itt, magad kénye-kedve,
Ha örömöd telik keserüségedbe,
Ha több becsülete vagyon a jöttmentnek,
Mint apul vérednek... én nem erőltetlek!"

És távozott ezzel, odakint morogva..
Julcsa pedig dudolt az egyik sarokba
A jó asszony hozzá kiment a konyhába,
Sirva borult Julcsa szép, puha nyakába.

„Sebaj édes néni! vigasztalja Julcsa..
Jaj, a kezem vizes (vizes)!" sikolt hátra tartva.
„Csak a büszkesége bántja édes bátyját..
Nem is az érzése hozta ám ide át!

Mutatni akarta az egész községnek,
Ni, milyen jót tettem tulajdon véremnek..
Persze, hogy most bántja a szörnyü dicsőség,
Hanem kelmed azzal soha se törödjék!"—

Fordul a nagy idö egyet kórágyában:
Meséli a földnek, mit látott álmában:
Zöld mezőt, zöldágot, rózsát, nefelejcset;
Miket a vén föld már szinte elfelejtett.—

E bűvös álomra föld oly hévvel hallgat,
Vén szive fölpözsdül jeges kérge alatt,
Érzékeny keblével ugy átérzi mindazt,
Hogy egész külseje fölveszi a tavaszt.

Megindul a patak; szive sebes vére;
Megzendül a madár: szive hév verése;
Vidul az örök nap: szelleme hű őre,
Játszani leszáll a pillangós mezőre.

Tülemile csattog leveles sátorban,
Égő szive dőzsöl szerelmi mámorban,
Fészke közül zümmög; virág keresgélve
Nefelejts illattól megittasult méhe.

Zöldül a vetés is, Szentgyörgy napot érez,
Nyujt eleven árnyat pacsirta fészkéhez..
Felkeresi fecske utszélen a sarat,
Régi romon rakja fészkét a rag alatt.

Gyönyörü vasárnap fénylik a faluban,
Még a bús gerle se keserg a dúcban,
Szent örömmel hi a kis harang misére,
Nap korona száll le a torony fejére.

Az első harangszó alig hogy elcsendül,
Egy sereg legény kél a taványi végbül,
Pántlikás kalapjuk rózsás, rozmaringos,
Daluktól az utca ugyancsak, hogy hangos.

Kiszalad Katalin csipőre tett kézzel,
Az egyenes utcán mosolyogva néz el,
Kacag is hozzája, hátra felé intve,
Látja s odaballag hosszat lépve Vince.

„Hopp ruzsámé!" igy szólt Kati azt megkapva,
„Eleven sövény lett lányoktól az utca,
Mind, mind csipkerózsa, mind pünkösdi rózsa,
Dea királynéjuk ott a Bodor Julcsa!"

„Nézd megáll előtte valamennyi legény,
Melyikkel beszéljen, azt se tudja szegény..
Katona legények, helyre szép legények,
Elsapják kezedről, míg én itt beszélek!"

Katona legények Julcsa előtt állnak:
„Elmegyünk szép rózsám, megyünk katonának!"
Hát Isten hirével!" felel nekik Julcsa,
Sorra mindegyiknek kezét oda nyujtja.

„Hopp császáré!" igy szól valamennyi ekkor,
Ajkán s szivében egy érzelem ég forr:
Keserves örömtől berugott bubánat:
Nincs józanodása mikorra kifárad.

„Bizony édes testvér, a pele se tréfa,
Izibe néz által, mondom a szomszédba!
Nesze rozmaringszál, tüzd a kalapodra..
Lásék ki zsebedből gyegy keszkenőd foora!"

Fordul a kiskertbe rozmaringszál hozni,
A sok rózsafa közt van az ott, de annyi....
Füzi kalapjára... Vince meg csak hagyja,
Kivarott kendőjét előigazgatja.

„No most már indulhatsz, — bizony Isten tetszel!"
Ne vedd le!. No ejnye.. most mindjárt tüzve fel!"
De a rozmaringot Vince földre vetve,
Fehér kendő sarkát fajtja feketébe.

„Minek ez a módi, ki az ördög látta!
Hogy a járatomat messziről kilássa..
Messziről nevesse: Nem kellesz!" szemembe.
Országvilág előtt essem a szégyenbe!

„Tedd el rozmaringod, jó lesz a fejfámra,
Ha enyém nem lehet szivem szép virága!"
Szólt Vince s azután magáról se tudva,
Téveteg léptekkel indult a nagyutra.

Ott áll a kisded ház, előtte virágkert,
Udvarán diófa, alatta zöld fükelt
Választja az udvart sövény a nagy kerttől.
Átláthat rajt, aki lábujhegyre áll föl.—

Tornác két végében ajtó ott is itt is;—
Egyik a kis kertbe másik a nagyba visz.
Középen a konyha kettős ajtajával,
Szemközt távol egy ól pár aprómarhával.

Julcsa ezalatt az ebédet megnézte,
Készültek mindketten együtt nagymisére,
Készen volt az immár, forrt, pöfögött, dult-fult,
Ha megjő, majd egy kis venyigét alágyujt.

Asszonyanyja ott kint Julcsa lányát várta,
Ülve füből tákolt kicsi földdivánra.
Álmodott virágról, gondolt le a földbe;
Harmat van amazon, köny az ő szemébe.

Körülötte kis kert méhe dong fölötte;
Lábánál nefelejts, bú keserv mögötte;
Nefelejtsek ajkán emlékek kelfője:
Hittel élő lélek menyasszonykötője.

„Ti is elhervadtok, hjába is beszéltek..
Nem hiszek, nem merek hinni már tinéktek!
Ha be nem borulna soha az ég kékje,
Vigasztálóbb volna balzsamos beszédje!"

Így motyog magában az éghez, virághoz.
Jön azonban Julcsa, imakönyvet is hoz..
De az asszony amint a zaját észre veszi:
Sovány száraz ujját ajakára teszi..

„Mi az asszonyanyám?! S Julcsa hozzáhajol;
„Vakond túr amott, ni,— nézz kapát valahol!"
Lábujhegyen lépve szalad a kamrába;
Nagyobb zajt csinál a ruhája, mint lába.

Csuszva kerül vissza, — beharapott ajkkal,
Játszik a szemében kárörömös hajnal,
Libbenése segit a tiste súlyának,
Halált nevet ajka adta vakondjának.

Merev lesz aztán, mint föld, a melyre nézett.
Kedves, mint a virág, melyet szive védett,
Gyilkos örőm lángja önlétk rajta végig..
Szeméből szelidség két nagy ege kéklik.

De ime amott jő.. erre siét Vince, —
Mozdulat kell csakhogy megállásra intse;
Szép fehér homlokát szelid ránczba huzza,
Tekintete szögzi Vincét le az utra.

Ők ez a megállás vajmi kinos néki..
„A függő csapást tán a fejemnek érti!"
Igy gondolja Vince, s megrezzenik lelke,
Amint a lány sujtja kapáját a földbe.

Kifordul a földből a fekete féreg...
Vincét eszi, rágja álltában a méreg; —
Julcsa két ujjának körme közé csipve,
Az ut túlfelére hajitja a gyepre.

„Te sem jársz kis ördög több nefelejts között,
Amint az én kezem ápolt és öntözött!
Most már jöhet kelmed, mi járatban erre?"
Kiált oda Julcsa, s mosolyg a legényre.

Lelógatja fejét, kosszu orral Vince, —
Ez a megállás, mi az eszét elvette,
Eddig se mondhatná, hogy bizott magába,
Most meg bátorsága leszállt az inába.

De befordult mégis a kis kert ajtaján,
Ha mást nem, egy pár szót vált vele a leány..
Kezet is fog vele, még jól be se' lépe,
Hátha odabent már nem jutna eszébe!

„Üljön le kigyelmed oda a pócikra!"
Szól a lány... jaj szeme! egy özönláng, szikra.
Két kézzel a legény szemét eltakarná..
Jaj de a világát tegye látatlanná?!

Az asszony is a lány is a helyet mutatta,
De a legény csak a lángsugarat itta,
Mint a hó alól kelt kis ibolya kelyhe,
Szeretné, ha nap fényit csak rája lehelné.

Pedig az mulat bár rezketeg virágnál,
Ezernyi csillagot világokat táplál,—
S ha búsong a virág borulva mély árnyba,
Napfény szüli bár azt, de maga nem látja.

Fölkel a jó asszony, hogy helyet csináljon,
Mosolyogva néz el az eleven páron..
Tetszik, hogy a lányka nem sokat kínálja,
Ő maga ül hát le a gyepes divánra.

Magukra maradtak.. de hogy, hogy nem történt,
Mindaketto mélyen elhallgatott tüstént.
Mintha a jó asszony kötő alá rejtve
Beszélőkéjüket bevitte vón vele.

Belülről kiáltott, alig hogy kihallott:
„Majd aztán bejertek!" s készített palackot.—
Vince pedig mackát ümmögve dörzsölte,
Nyelve hegyit a szó, majd el nem pörzsölte.

Mért olyan szomoru? Bevált katonának?"
Nyitott Julcsa atat vergödo szavának.
„Itt kell hagyni akit halálosan szeret,
Vagy szive babája kelmedé nem lehet?!"

„Hej, szépi kugám, Julcsa, ha te azt ugy tudnád!
Mert ölt az én lelkem keservet gyász ruhát?
Nefelejtset tüznél kalapom szélére,
Sirva hallgatnál a szivem verésére!"

„Jaj! Talán csak! Jézus! Nem engem szeret kend!
Nem ment el a haja, hogy gondolhat ilyent!
Szólt a lány felállva, — soká néz ijedten:
Míg szemefényén át egy gondolat lebben.

Majd serényen tép le harmatos virágot:
Rendezi ujjával, ritkítja is itt-ott,
Mosolya is nyílik, de fagyos sugárral
Ragyog szemeiből virágölő hajnal.

„Nefelejtset adok, de nem, hogy szeressen,
Hanem, hogyha fonyad: engem is felejtsen.
Nem a szerelemnek vagyok én virága,
De a hervadásnak eleven plántája!

Csapodár a szivem, nem asszonynak való,
Csókom hideg méreg... karom meleg kigyó!
Boldogtalan lenne kegyelmed miattam..
Sén tüskére való, hogy elámitottam!"

Szólt a lány pirulva, sa kalapért nyulna,
De a legény keze gyorsan visszatartja:
Kapja a virágot s fuldokolja: „Végem,
Rám szakad az égbolt, oda mindenségem!"

Két barna tenyerét boritja arcára,
Zokogva rohan le a kertek aljára,
Zsibongó berekben könnye szakad hévvel,
Együtt kesereg a kis fülemilével.

Néz utána Julcsa: egy könye lepottyan,
Mintha jégzápor vón, szivén olyat koppan:
Jégeső a mely még mielőtt lezugott,
Egy szegény virágot már is összezúzott.

4-ik Ének.

Letörülte Julcsa csendesen a könyét,
Mint aki halottnak ülte meg emlékét;
Hanem az a halott akárhova nézett,
Feléje csengett kis irgalom végett.

Minden zúg suttogta: kegyetlen kegyetlen;
A szive felelte: máskép nem tehettem.
Szánalom emléket szött neki okokból,
Egy eleven kép lett lassankint azokból.

Mosolygott rá lelke, mikor fölismerte,
Bár mereven állott, ölelni is merte..
Térdre hullt előtte, szerelem suttogva;
„Ne menj el, ne menj el!" kérte fuldokolva.

Úgy tetszik: rózsához hasonlít az arca,
Mintha gondolattá epedne illatja,
S harmatba verődnék, lemondva beszélne:
„Nem enyém a csillag, de meghalok érte!"

Magáról is szinte feledkezik aztán,
Ferkó édes neve ringatódzik ajkán,
Fesültött szemével mintha ott keresné,
Szivére tett kézzel, mintha meg is lelné.

„Úgy ugy édes lányom, akit keressz ott van!"
Felsikolt a lányka, szive nagyot dobban..
Amint hátra tekint asszonyanyját látja:
Ott mosolyg még ajkán végső gondolatja.

Hull előtte térdre.. hinti kezét, könnyel..
Kérné bizony, jaj de rája nézni nem mer.
„Jaj üzzön el kérem, – jaj én tolvaj, álnok.."
Összecsik nyögve: „Jaj ezek az álmok!"

Kigyó fajtja torkát, úgy véli, egy percig,
Könnyei a szörnynek csak erejét edzik..
Hallja, amint áldást suttog rá az asszony..
Nem lesz abból jaj nem, soha egy csepp haszon.

„Én is kétségbesem!" egy hang őt felrázza,
Szemérmét nagy lelke újra lealázza..
„Kezedbe a kormányt mit eddig az tartott!
Tarts a kikötőnek, mi vízbe hullt, hadd ott!"

Így szólva magához, mosolyogni kezd el,
Még remegő ajkkal, még harmatos képpel.
„Ugye nem mondja el Ferkónak, ha megjön!"
„Nem soha! nem soha!" feleli az rögtön.

Azután a leányt emeli magához..
Hosszú csókkal forrad piros ajakához:
„Menyem lész!" suttogja.. hallgatja az éjjel..
Nem sokára, érzem!" titkos pikral felel.

Kondul a harangszó harmadik harangszó,
Szentegyházba siet sok eladó lányzó.
Megállnak kicsinyég sekrestye ajtóba,
Felejtkeznek egy kis mondanivalóba.

Persze, hogy Katalin tartja őket szóval,
Julcsánkat szapulja Kádár Anikóval:
„Mindenki meséli, hány a szeretője,
Hiába van néki vasorru őrzője!"—

Kati mondja aztán: „Láttad volna tegnap?
Lent a kertek alján, gesztenye-fák alatt..
Három legényt ölelt egymásután sorra!"
Nini, hogy felbiggyed minden leány orra.

„Pistánknak azt mondta, elmegy vele Pestre!"
Kati rá mondja, hogy alig hallik: „Beste!
Fugye kaszárnyához közel elszegődik?!"
„Bizony,— sott kivárja három esztendőig!"

Imádkozik némán, égrevetett szemmel..
Az ember, ha rá néz megmoccanni nem mer.
Róla, aki érez, imádkozni képes..
Halovány arca árnyá áhitattól fényes..

Elhangzott a „Jöjj el Szentlélek Uristen!
Csak annyit vár a pap, hogy egyet köhintsen.—
Aztán megkezdi, nagyon komoly arccal,
Mint aki egy Istent igazán vigasztal.—

„Atyánk a nagy Isten" így kezdi beszédét,
Kitárta fölöttünk áldásos kebelét,
Áldásával megszállt eget, földet, mindent,
Művei dicsérjék hát odafönt, itt lent!

Nagy templom a mező, tele szent énekkel,
Amit fülemile, pacsirta vernek fel.—
Áhitat az illat... avagy a föld lelke,
Mint nagy hálaima, úgy röppen az égbe.

„Aztán milyen szentes!" mondja egyik leány.
„Mint egy vén boszorkány!" feleli egynehány..
Kati meg nem állja, hogy meg ne említse:
„Csak hogy vén a papunk, bizony az szerencse!"

Még tovább is folyna, de a templom atyja;
A fecsegő hadat befelé nógatja:
„Bévele leányok, a mise már állja!"
Ámmögve bár, mégis hallgatnak reája.

Julcsa áhitattal már odabent térdel,
Néz fel a szószékre liliom szép képpel..
Farkónak nézi ő azt a papot ott fenn,
Annak mondja az a szivebeli Isten.

De mintha érezné, hogy többet nem látja,
Reszketve kinyílik ajaka imára..
Akaratlanul is ajka azt rebegi:
„Örök világosság fényeskedjék neki!"

Hullámzik a vetés hajlik a fa lombja,
Az áldás özönét virág kehely hordja,
Értétek az Isten remeketket alkot:
Csüngjetek, csüngjetek szeretettel rajtok!

Keresket szemetek szebb tájékot emnél..
Kereshet szebb hazát az édes mienknél!
Nem talál, nem talál szebbet gazdagabbat!"
Így szól és ugy tetszik szeme könybe lábbad.

Jaj, de ott egy asszony, az is könybe lábbad;
És a könyén bárki szivébe is láthat.
Terkő édes anyja, aki arra gondol:
„De mért is távoztál ez áldott határról."

S még azt is gondolja, ott ama szavaknál:
„Csak legalább tudnám, élsz-e vagy meghaltál!
Nem kisérteném az Uristent hiába!"
Hanem most ne vágjunk jó papunk szavába.

„Pusztul az én népem a szivem keseredg,
Hogy itt hagyja honát évenként egy sereg;
Gazdagodni megyel, elcsalja, kincs, álom—
Ha nyomorban vész el csepptse csodálom.

Vagy kinek jött jó hir kincsről és aranyról,
Kinek atyja fia távozott hazulról....
Aki elment hallgat, bival nem dicsekszik,
Szivetek meg balgán reménylen melegszik.

Halljátok szózatim: ez igy vagyon bölcsen,
Ki honát elhagyja megveri az Isten..
Ki nem szeret senkit csak magára gondol,
Beszét ne vegye ki szivetek gondjából.

Maradjatok itthon szép hazánk ölében,
Rettentő a példa, mit olvasok épen:
Egy hajó elsülyedt kivándorló néppel:
Imádkozzunk értük áhitatos szivvel!"

Pattan a kebelnek kifeszitett húrja,
Nehéz éles tőre a szivet megszurja,
Zaja egy egy jaj szó, meleg könyv a vére,
Döbbenés dönt kit kit legottan térdére.

Elfelejtett férjre emlékeznek sokan,
A beteg szeretet kebelükben rokkan..
Még igy is fáj annyit, hogy egy jaj kitellik,
Törödelmességből veri mind a mellit.

„Jaj egek! jaj egek!" suttog egyik másik,
S a papnak ajkait kétkedve lesik,
Jól esik az, hiszem, hogy az ninesen köztük,
Mégis nehezebb lett fájdalom körösztjük.

Hát te szegény asszony ... óvjon meg az Isten!
Azon a jég arcon nincs már élet, nincsen,
Szivedet keresed, — hült helyét találod,
Az, ami att bent volt: koporsód, halálod.

Hátra is hanyatlik, nehéz jajt hallatva,
Két keze lekoppan kétfelöl a padra,
Ferkó nevét sugja, utána nyúl karja,
Mégegyszer, utoljan ölelni akarja.

Felsikolt a leány: Anyám az Istenre"
Omlik szeretettel az élettelenre,
Lelke éppen akkor, kebelét megrázva
Laszakadt szivéről s fel az égbe szálla.

„Jaj nekem, jaj, vége, kiszakadt a lelke!
Nemultál volna meg, szavad agyon verte!"
Igy kiállt a paphoz, az mereven hallgat,
Jönek a férfiak kivinni a holtat.

De Julcsa nem adja, áttör a seregen,
Amely körülötte verődik hirtelen,
Fehér ajakáról fekete szó árad,
Szinte megrengeti a nagyszentegyházat.

„Átkozott, az a szó, aki ezt megölte..
Átkozott az a sziv, aki ezt megérte!"
Störtet a terével, széles ut előtte,
Kiséri a tömeg zajongva mögötte.

Ki a papot szidja, száradjon lelkére!"
Ki meg azt suttogja: „Isten büntetése!"
Keresztet vet másik: „Elvitte az ördög!"
„Oda egy jó házam!" a koldus igy dörmög.

Künn a templom kertben összeesik a lány,
Arca, mint a halott oly szürke-halovány..
Ölében a hulla, simogatja sirva:
„Elmegyek veled a legfeketébb sirba!"

Kérdezi egy asszony: „Ugyan mi lelhette?
Katalin a résen bezzeg ott megette:
Megrázza két vállán durván szegény Julcsát,
Ismétli a kérdést, nógatja: „Felelj hát!"

„Maga baja lelte!" Anikó feleli..
Lányok sáppadt arcát Julcsára tereli:
„Nézzétek, az ámok, sirba ugrik érte!
Óh pedig az Istent régen erre kérte!"

„Persze tudod, hogy hát vele nem temetnek!
Csak add ki a mérgét könyező szemednek,
Ha ápoltad volna tisztességesebben,
Nem kén vele hálnod egy sir fenekében!"

Csipőre tett kézzel Katalin igy sipog..
„Eletted előle a legjobb falatot!
Elrakod fiának pénzét is, azt mondtad!
Kupopogni hagytad: szeretőknek adtad!"

Felmosolyg a kígyó: elevent ért nyelve:
Sikolt az áldozat, magából kikelve:
Zöld átkot fehér kin - ezt láng szégyen üzi..
Tündöklő büszkeség végre mind legyőzi.

„Ha kezem nem vinné, szól, e nagyszentséget..
Arcodra írnám rá majd az emberséget!
Félre nyomorék had! Béke a halottnak!"
Örege apraja nyomban útat nyitnak.—

Csak Katalin kiált mégegyszer utána:
„Éjnye bek begyes vagy, vigyen el a kánya..
Persze most ragad rád egypár öreg gúnya!"
Érte ki se szidja, hogy e bizony csunya.

Részvét köntösébe öltözött a harag;
Ilyenkor bátrabban, s nagyobbakat harap;
S minden a mi részvét szintén avval érez:
Mindenki tudatlan ragadja szivéhez..

Julcsát is azonnal mindenki gyülölte..
Halott miatt arcaik vad haragot ölte.
Ha nem is egészen,— a felét elhitték,
Hogy aztán majd nimd is, arra most ez elég.—

Csak kevés követte, segítette haza..
Többi meg visszament lassan a templomba.
Csak Katalin nem ment, haza ment elbujva.
Szive vad tüzében kigyókövet fujva.—

Fut a hir azonban gyászlobogót fonva..
Rája borítja a duzzogó rokonra,
Tépi az magáról a hitetlenséggel,
Győzi, míg a való szomszédjáig ér el.—

Most aztán fölugrik, feljajdul Sima Pál:
Összekulcsolt kézzel halotthoz kiabál:
„Nem mondtad utoljára, megbocsátok bátyám,
Csókkal keresi a végső szavat ajkán.—

Összegyül a háznál falu minden véne..
Pár galambősz szomszéd, pár görbedő néne.
Azok támaszkodnak ajtóragasztóhoz,
Ezek mindegyike valami jó szert hoz.

Próbálják ecettel, tormával is aztán,
De csak ott a halál kék halavány arcán,
Akit egyszer annak ecetje befestett,
Nem mossa le azt már se torma se ecet.

Lábtul állt a leány; — éltévedt liliom..
Vadvirágok között, mit érzesz nem tudom!
Oly mély az a tenger kék szemed tengere..
Teteje meg titkos ködökkel van tele.

Ő felöltöztette, hidegágyra tette,
Nagy viaszgyertyákat gyujtott meg felette..
Könye nem omolt már, bár a kínja ragta:
Mind fölitta szive nagy homokpusztája.

Lábtul állt a leány,.. lábtul állt sokáig,
Összekulcsolt kézzel temetés napjáig,..
Imája?!... Izenet, nagy izenet az volt:
Fiának megmondja, ha ott már, — ez a holt.

Megjött a nehéz nap iszonyu sulyával;
Megkondult a harang vontatott szavával:
A pap is, a nép is gyül koporsó köré..
Jaj bizony azt könnyel sok szem megöntöző.

Egyszerü fekete maga a koporsó...
Fehéren, könytelen egyedül a lányszó..
Nem koporsót, nem, nem, nagy éjszakát azt lát, —
S benne kóborolni vakon, árván magát.

Jaj az a harangszó, nem szenthang, farkasszó;
Jaj ez a szentének, éjé szél, viharzó..
Az az ut odáig, temető sirjáig:
Üldözött vady utja, mig össze nem roggyik.

Maga marad végre... csendesül ott minden:
Ül az uj sirhalmon.. ez egyetlen kincsen:
Jöde jön ezentul, ha párad a kintül..
Nagy saká, — bár nincs há, mégis csak elindul.

„Szerettelek Ferkó," suttogja törötten,
„Tudja az Ég, mi mélység közötted s közöttem!
Ha oda át vagy már, majd elfut az élet..
Oda át kél egybe hű szivem tevéled!"—

Katalin ezalatt Vincét tette tűvé,
Fekete kendőjét alig hogy letevé..
Mert a temetésen ő is ott volt szintén,—
Megtalálta végre,— lent a patak mentén.

„Majd kivágom magam, hogyén elleneztem!
Ha egyszer utamból a leányt elettem!"
Dörmögött Katalin; „Vince hatalmamban!"
Azt teszi, mit mondok!" oda ért azonban..

Kis bürüt faragott, görnyedve a vizre,
Hugának lépését nem is vette észre..
Csak mikor az kezét vállaira tette,
Fordult kicsit vissza, hogy ki van megette?

„Hallod édes bátyám jaj, bek fehér képed!
Az ember ha rád néz, szinte belé képed.
Nem azt a vén asszonyt pityerged csak babám,!
Jöszte velem egyet!" Így biztatta a lány.—

„Nem érek rá hugám, sürgős ez a munkám!
A pityergést azért terád bizom szógám!
Eredj csak magadba, hitegesd magadat!
A szivem már éjjel ... téed még pirkadat!"

Így szól.. Messze hallik baltája csapása,
Utána iramlik viznek csobbanása..
Zöld liget aljából mindketto megfordul,
Tajuktól a kinos csendnek éle csorbul.

Te Vince, no hallod! Rám sem hederitesz!
Ne tudj hát meg amyit, nézd a mennyi itt ez!"
Sorra alá tartja kis ujjának hegyét,
„Kati!" mondja amaz „bolonditasz ismét?!"

„Soha sem is tettem, de mostan se teszem!"
„Eh!" feleli Vince, „Sz" van nekem is eszem!
Miandig járt a nyelved, úgy-úgy Julcsa szeret!
Ki hitet ett ily nagy bolondot el veled?"

„Most is csak azt mondom! meg azért is jöttem,
Hogy fejes bátyámat eszére térítsem;
Egy szava kell mostan, megvan a szép páva!"
„Nem kell" kiállt Vince, a szavába vágva.

„Nem!? Nohát mulass itt a keserüséggel...
Azlán pirószd fejed, hütsd le patak viszel!
Hanem Istenemre, én elszerzem Julcsát..
Monyasszony lesz még ma!" Ésott hagyja bátyját.

Elkerül azomban és magába dörmög:
„Elég volt ez néked, nem alszik az ördög!"
S Kádár Anikóval a gyepükön bebül,...
Homan messze látni, beszélgetni beül.—

„Elszerzi-e, még ma, ellenége Julcsa,!
Én ugy vezem észre!.. hol edolog Kulcsa!"
Igy beszélget Vince.. nagyokat üt, sürün,..
„Meg is teszi!" s töpreng pihenve a bürün.

Üres künn a mező, még a szél se járja,
Elfojtva suttog át rajt a patak árja,—
Mező" közepében talál gyalog utra,
Utját a ligetig vele együtt futja.—

„Megteszi!" szól Vince.., ni pedig már elment!"
„De ihon, ki ballag, feketében ott lent?
Julcsa, bizony isten, ezerefelé ballag,
Azt érezte Vince közeledő csillag.—

Féltérdről tekint be a falu végére,
Julcsa im elfordul, a patakhoz érve,
Fart be a ligetbe... lapva ez felállott,
Mint a ki lepét les, s látja hova szállott.

Tziben a baltát földre lehajítja,
Vagyát, ami ég már erdő árnya szítja;
Szereti a szív a lehulló csillagot, . .
Eltűnt a lány s Vince már utána vágyott.

Keresztül a réten, hogy hamarabb érjen,
Keresztül virágon ezüstszínü éren. .
Szalmaláng kergeti, sietni kell véle,
Hátha fekete lesz nagyon is a „pernye."

„Kitudja, hogy aztán jutsz-e még eszembe?"
Mondja siettében az erdőhöz érve;
Azután bekiállt „Várj meg Julcsa engem!"
Úgy tetszett: a viszhang azt felelte: „Igen!"

Julcsa imént ült le, nem is messze tőle,
Szive bút, kétséget s reményt egybe őrle. .
Neve, - amint hallja malmát állítja:
Csak a remény suttog „itt a vigasz . . . itt a'!"

Vince, szinte hetykén im elébe toppan,
Keze a kezében, majd össze nem rappan;
Bámul amint mondja: „Feleségül veszlek!"
De Julcsu arcától nyelve maradt veszteg.

„Kelmedet jó szive jaj, de mivé tette,
Mikor már egy szégyen ott kullog mögötte. .
Bánatomat én majd fejhez adom könnyen,
Ne essék meg szive hiába szegényen.' —

„Kend nem kellett az én virágos szivemnek,
Most meg e sötét szív nem kellhet kelmednek!
Kend csak engem sajnál, - áldja meg az Isten!"
Igy felele Julcsa és elszaladt sebten.

Meg sem állt hazáig, honnan most megválik. .
Kis batyuba rejti, mije van egy szálig . .
Sima Pálnak kiván „szép jó egészséget!"
Azt mondja, elmegyen a kenyere végett.

Sima Pál biztatja: „Nó ne siess, talán..
Marad egy pár morzsa, a pösvény asztalán..
De Julcsa azt mondja: „Van aki megegye.
Nem leszek senkinek tolakodó legye!"

Ki lép az utcára, föl is út, alá is,
Egyet, amin menjen, csakhar talál is.
Szemközt jő Katalin, Anikó mellette,
Messziről a Julcsát vihogva nevette.

„A te műved az is, bátyád a miért szaklat!
Nélküled nem lép az, tudom talán hármat!"
Szólott Önmagához, amazok betértek..
Van mit elfecsegni, mindenütt temérdek.

Fejüket kidugják ablakon a lányok,
Valamennyi nevet, ha szemet vet rájok.
Sbe is huzzák ujra fejeiket sorra,
Julcsa fölött gyülnek temetési torra.

Nyelveikkel ásnak sirgödrét a lánynak,
Beléje rothasztó csunya átkot hánynak..
Azt mondják: kiszórják porát a határból,
Kiömlött epétől arcuk is elsárgul.

Falu háza előtt áll magas diófa,
Éveket olvas már százesztendő óta.
Körülötte csalit, bent a falu kutja,
Környékbeli lányok kedvesédes utja.

Ritka bizʼa zöld még, rügyben fele lombék,
Dezért akad ott valami kis árnyék,
Annyi aranyos zöld, mi egy szivet elfőd..
Az ingott, hogy dellt, szegény Julcsánk fölött.

Tulfelül a kutnál két leány pecseg már:
Bánják is a vödröt — jó helye van, elvár..
Azt mondja az egyik: „Kati megeszküszik!"
„Anikó is látta: „Nó szépen kezdődik!"

Aztán folytatják: „Tudtam én előre!"
Mindenki gondolta.. senki sem oly dőre!
Temetésről jőni.. legényekre lesni..
Ki kéne falunkból tüskével kergetni!"

„No ne mond!" így tovább! „Ej ki hitte volna!"
„Kívül piros alma... belül rothadt szalma!"
„Forkó kellett volna, kisöprüzi, tudom!"
„Kedvese volt az is... behálózta nagyon!"

Megzördül a vödör hosszu rozsdás lánca,
Julcsa homlokán a kín vergődik ráncba,
Kapaszkodik aztán diófa törzsébe,
Mintha paizs volna gyilkos szó elébe.

Majd batyuját kapva előlép a kúthoz,
„Hallom fürge szátok csak engemet átkoz..
Menjetek el ugymond „mondjátok Katának!
Megtette ma Julcsa, mit tőle kivánnak!"

Összenéz a két lány mindakettő bálvány,
Arcukon tán most a szégyenpir is halvány,
Julcsa meg szomorún faluházba méggyen,—
Majd dühvé korcsosúl szivében a szégyen.

Megkérdi a jegyző: „Mi a bajod lányom?"
„Egy cselédkönyv kéne, jegyző ur, instálom!
Nincsen maradásom a faluba nékem...
Elszegődöm itten valahol vidéken."

„Nem találsz jó helyre, ha most mész vidékre."
„Mondja a jó jegyző dolgából fölnézve."
Egyuttal föl is kel letéve a tollat,
A másik szobából — valami nesz hallgat.

Csendesen be is nyit, sugva mond valamit,
Julcsa ebből semmi különöst nem gyanit.
Sine a benyilón, szőke neje bejő:
Karján kenderszőke mosolygó csecsemő.

Odaszalad Julcsa, kezét megcsókolja,
Míg a kicsi gyermek fürteit markolja,
Szőke szép hullámát kavarja kis keze:
Azt hiszi: talán, az édes anyja feje.

„Kis fiam, a nénje megharagszik érte!"
Imigyen az asszony kicsikéjét kérte.
Az a haját hagyta – de megsimogatta,
Szégyenkezve fejét anyjára hajtotta.

Julcsát a jó asszony simogatja szintén,
Részvétnek csillaga, lobog a két szemén,
Nyajáson szól hozzá: „Maradj itt minálunk!
Náladnál különbet már úgy se találunk!"

„A kis fiam szeret! – szereti a fejed!"
Szól bele a jegyző, mire a nő nevet.
„Próbáld csak, hidd oda!" folytatja az anyja,
Csalogatja Julcsa: „Ide, kis aranyja!"

Feltekint a kicsi, a szó megigézi..
Darabig a Julcsa lágy mosolyát nézi...
S kiterjesztett karral oda röpül szinte..
S Julcsa a kis fejre ezer csókot hintve.

Jaj, mintha szép rózsa borulna szivére,
Édelegni rajta oda-gyűlik vére;
Egyszerre hozzá nől leveléhez lelke,
Elfödi a nagy kint e kicsi levelke.

Alóla csak egy köny, gyöngy-könyü, szivárog,
Samit a kin elnyelt, az a fény rajt ragyog..
Emlékezet gyöngye, s vágypatakot indít;
Habtetején hordja kebele virágit.

Egyszerre bejárja az egész nagy éltet,
Virágokat lát csak, s azokkal regéltet.
Jó, hogy ez a rózsa, e gagyogó rózsa:
Kétség tengerétől öröm árját ója.

Az apa és anya egymásra borulnak,
Bimbaja nyit rajtok édesded mosolynak,
Julcsa pedig lassan ereszkedik térdre,
Feltartva a kicsit magasra két kézbe!

„Te vagy az a szent kép, ki megállítottál,
Életem tövises forduló útjánál!"
Mondja örömkönnyel ... az nevet reája,
Nagy betűket rugdal levegőben lába.

„De, nem!" szól egyszerre s végig összevesszen,
Átadja a kicsit anyjának csendesen,!
Rossz hírem van nekem, tensasszony mennem kell,
Nincs helyem egy házban ily jó emberekkel."

Csendesen az asszony így felel Julcsának:
„Máé énnékem mindegy h' akármit pletykáznak!
Jóravaló asszony nem is hallgat arra!
Ismerlek én tegéd, hagyd a többit abba!"

„Nem! Nem!" felel Julcsa: keserüm merengve.
„Nem tudnám vá venni soha a lelkemre..
Eleven, víg lélek kell kis gyerek mellé,.
Mellettem az Isten hidegje megvenné!"

„Nem fiam. Ne hidd el." a jegyző" feleli:
„Ha szivedet bármi nemes bánat teli:
Az ami vigasztal, meleget kelt benne:
Mit szólsz? Ha e kicsi vigasztaláód lenne!?"

„Istennek imádnám! szivem neki szánnám:
Mint anyja őrködném léptein és álmán!"
Lelkesedve így szól Julcsa tele szivvel...
„No, jó helyed lesz itt!" szól az anya „hidd el!"

Azután a két nő" ballag a konyhába,
Percet sem akarnak időzni hiába...
Ott azután Julcsa ujra kezet csókol:
Rezket piros ajka a suttogó szóktól:

„Köszöni a lelkem, köszöni a szivem,
Köszöni reményem, bánatos szerelmem!"
Ikis batyuja mellé leült a lócára,
Szánnyra kapott lelke sok gondolatjára.

Nincsen abban édes, ami idehozta,
Nincs abban keserü a mi most hordozza,
Azt hitte az imént: szive rideg jég lett,
Most meg felgyujthatná a nagy mindenséget.

5ik Ének.

Dráva parti uton nagyot lép a vándor,
Messze messze bámul, s rá nagyokat gondol,
Felhő" fut fölötte, — vele volna kedve,
Nem itt poros uton, homokba rekedve.

Pompa darab társa, a sürüben vágta,
Egy koldus tarisznya, az az isten átka,
Pórázon a hátán, nézni nem is meri..
Csak csugatással s szitokkal van teli.

A Dráva két karja szép szigetet ölel,
Mint szemetejét a hü anyai kebel, —
Zöldje nem is mozdul, néma titok zárja,
Halványabb mását ringatja viz árja.

Két felől bozótos, füzes a part végig,
Zöldje fölött Szala hegye dombja féklik,
Kis sziget aljánál, mintha azon volna,
Fehéren viggorogy tulpartnak egy malma.

Komoran kelepel a vizen kereke,
Körülte kész virány molnárja teleke;
Sziget ez a parton, virág a folyója, —
Bent lakik a béke, kint a mulatója.

Agg topolya terjeng, magasodik ottan,
Fonnyadozó feje fészkekkel rakottan;
Legüdébbik ága hajlik a tetőre,
Mint valami vén kéz gyermeke fejére.

Keskeny hid a folyón, mint a part két karja,
Melyel egy a mást tán elérni akarja,
De csak a középig ér el minden egyék,
Sott hüvelykujjára rája nehezedik.

Itt játszik egy gyermek, fönt csücsül a karfán,
Karikázó habba kavicsokat szórván,
Csobbanó habokkal együtt kacag ajka...
Utolsónak marad egy kis papir sajka.

Kavicsot tesz bele, s ugy ejti a vizre..
Elmerült, de feljött megint csak szinre.
Kacaja megszegik, — sajka után bámul,
Csak nézi, pedig már rég eltünt a tájrul.

Most megáll a vándor keskeny hid fejénél,
Karfájára dölve ej ugyan mit szemlél?
A tájat.. a vizet szeme csakugy issza:
S mikor beletelik, könny gyanánt jö vissza.

Megroppan a fahid: azt hiszi alatta,
Borzong a viz háta:, könye felzaklatta,
Megmozdul a sziget, foszlik vizi képe:
Azt hiszi, talán a nagy sóhaja tette.

Alig vette észre, hogy vihar közelget,
A nyugalom képén oly mélyen merengett,
Válnék szive, válnék fűzfává szigetben,
De immár azon is viharos szél lebben.

Közeleg a felhő, előtte fut hire, . .
Reszkettető mérgét hirdeti messzire;
Fejét ráz a vén fa, száraz ága roppan,
Nem szereti, vagy mi, hogy szele már ott van.

Meggyúlad a felhő legfeketébb sarka,
Belseje is itt-ott villámoktól tarka.
Szint szin után vált föl, s csik feketébe,
Valóságos ördög ránézve a képe.

Megdördül a torka, reng az egek allja,
Rettentő közel már, a vidék is hallja;
Port kapkód az ösvény forgószelek nyelvén,
Cupog a part öble, hullámokat nyelvén.

Megrémül a gyermek, ebrepül kalapja,
Erőszakos szélvész a folyóba csapja,
Nagyot ránt magán, hogy fele kap hevesen,
Fele sok, te gyermek, hogy a vízbe vessen!

Lebukik a vízbe sikoltva a gyermek,
Viszhangok a berken üvöltő zajt vernek,
Összezavarodnak mennydörgés zenével,
Vádul a vándornak nyugalmát verék fel.

Fut a vész helyére, — s mi talán terhére,
Levetve nagyjából, mire oda ére. .
Örvénybe a hidról gyermek után ugrik,
Szinte lemerült a fenék kavicsáig. —

Örvény a gyereket felkapta hátára,
Félt, hogy az a mélyben talán megtalálja.
Mikor meg az feljött, hát elmeritette,
Elárúlta szép hab mégis, hová tette.

Várakozik most hát víz hátán a vándor,
Viharos hullámon megküzdeni bátor,
Nagy tüdeje győzi, vas az akaratja:
Felbukkan a gyermek, most! gallérón kapja.

Molnár felesége ezalatt a parton,
Nem tudta a szegény merrepelé tartson,
Otthont a gyerekség, csak még egyik nincsen,..
Jobbkint ítélet, jaj merre tekintsen?!

Szalad az erdőhöz, baromfit tipor el,
Kiálltja: „kis fiam!" s csak a dörgés felel..
Fut vissza a partra, viharba kiabál:
„Ott viszi a sátán! viszi már a halál!"

Lecsik az égből nagy, dörgő" szövétnek,
Vet véget egy percre viharos sötétnek.
Gyujt az anya szivben olyan nagy világot,
Hogy pokolnak látja széles e világot.

Esik a térdére: „miatyánkkal" ajkán,
Aztán fölugrik a habokba tartván,..
Hátulról azonban karon fogja férje:
„Adj hálát!" igy kiállt „fiad meg van mentve!"

Közeleg a vándor, mint egy élőcsónak,
Özöne fogadja, örvendező szónak,
Teszi a gyereket édes anyja elé,
Sikoltva az ötet kebleire ölelé.

Csókolja sürüen halovány orcáján,
Homlokán, kezein, meg a szive táján.
Mikor meg föléled megmoccanik ajka:
Kérdésivel csakhogy agyon nem szaklatja.

Jaj, amit a lelke e percben kiállott,
Betöltené búval egy egész világot,
Századokat tenne, ha mérni lehetne,
Hát a viszontlátás, hogy édes ne lenne.

El sem is siratta, el sem is temette,
Koporsója nem volt, s feltámadt gyermeke,
Gyászruhája sem volt, s most azt hiszi mégis,
Vele együtt mindjárt leveti az ég is. —

Vijong örömében, vissza be a házba,
Azalatt a vándor ruháját lerázta,
Följelé a parton eredt gyors futásnak,
Vette vón elejét a hálálkodásnak.

De bizony a molnár utána iramlott,
Míg fölcihelődött, mellette is állott,
Kézen fogva vitte, mint valami tolvajt,
Aki minden áron menekülni óhajt.

Szakadt már a zápor, megürült a malom, —
De cselédség háznép, mind ott az udvaron,
Mindenki úgy lesi, ki fia a vándor,
Szintugy érdeklődik az öreg Komondor.

Aztán körülállják, ott maradva köztük..
De a molnár rászól: „Nem addig az öcsük!"
Be, be, a szobánkba, vendégem lesz, mondtam!
Julcsa! Öcséd helyett hajon meg pár kappan! —

Kiszalad a kis lány, mosoly ül az ajkán,
Arca habos árján, rózsaszinü sajkán,
Habtenger, a mely két kék csillagot ringat,
Fényt vet fel a mélyből, gyöngyökkel beirtat.

Haja a kelő nap hajnali aranya,
Habot amint éji rája borul árnya,
Kétségből aztán gondolatba vész el,
Elsimítva mintegy titokzatos kézzel. —

„Köszönjük, köszönjük az Isten megátoja!"
Igy szólott mosolygva molnár szép leánya..
Elevenen aztán a konyhába siet,
Készít az öléshez nagykést, forrá vizet.

Megrendül a vándor.. tántorog néhányszor,
Azt hiszi megvakult, talán villámlástól,
Hangokat keresgél... azt gondolja süket:
E kisértet hagyott szivében ily tüket.

Angyali kisértet, lidérc fény, mely neki,
Sötét éjszakán egy kincs helyét felveti..
Rohan vágya nyomban, emléke felássa,
Szeme majd kidülled, hogy a kincset lássa.

Jaj, de amit ott lát, mind saját halottja,
Mindannyinak ő volt kegyetlen gyilkosa.
Temetné, temetné, de szivére hullik,
Iszonyu sulyától majd össze nem rogyik.—

Kapaszkodik aztán ajtófélfájába,..
Szeme betevődik, megremeg a lába.
A míg a kin rája nem vet sötétséget,
Seltünik előle percre a kisértet.

„No,- mi bajod öcsém?" kérdezi a molnár,
S tuszkolja őt beljebb feleletre sem vár,—
Nem titok az lám, lám, mit a vándor érez:
Mert ajaka reszket, s oda kap szivéhez.

„Jaj e név, jaj e név, szivem bús regége!
Visszhangjával telve életem vad éje...
Rémület fog el, jaj, hogy igazán hallom,
Átok a való is, átkom ez az álom!"

Igy sziszeg magában; önmagának hányszor
Édesen rebégte e nevet a vándor?
Hangosan az ajkát soha el nem hagyta,
Gyalázatot ejt rajt, ugy hitte, az ajka.

Vezeti a molnár kicsi kamarába,
Szed elő viseltest, lel is hamarjába,
Egyet, amit ugy is minden napra szánt már,
Kénytelen a vándor fölölteni mindjár.—

Bemenet azután megköszöni szépen,
A molnár azt mondja „Nó ne köszönd nékem!
Amit öcsém veled mi itten cselekszünk,
Olybá vedd, hogy az csak szent kötelességünk.

Belép a szobába.. újra ingog lába:
Fogódzik két gyermek ott édes anyjába,
Vele együtt némán ágyfejére bámul,
Lesve, ha mi hang kél beteg ajakáról.

„No anyjuk, bizony te még meg se köszönted!
A te jóltevődet egész elfeledted!"
Biztatja a molnár, felesége döbben:
Mosolygó ajkáról ilyen szava röppen:

„Jaj ne haragudjék, — óh dehogy feledtem,
Míg a fiam nevét ajkamon kiejtem!"
Két kezét annannak hévvel megragadta,
Csak Isten őrizte, hogy meg nem csókolta.

„Végem van... oh átok!" felsikolt a vándor..
Lerogyik egy székre, idegen itt bátor.
Vállára könyököl, s könyökére borul..
Zokogása zöpög, keserég zordonul.

„Itt a szívem nagy ég... így is, úgyis elég..
Megölőmmé válik ez a kör meg e lég!
Egy anya e kezet? mely egy anyát ölt meg...
Gyilkos galamb lemél... én szennye a földnek?"

Kis körben ülte molnár és családja,
Szive nagy ködétől egyiket se látja
Csak távoli lángot, kisérteti lángot..
„Ravatalon látlak!" indult, sigy kiáltott..

„Ravatalon? ejnye, de bizonynem mész el!"
Rákiált a molnár, benyomva két kézzel,
Foldja a já asszony „Az egekre kérem!"
Nyöszörög a vándor „Csillapodjál vérem!"

Vissza ül a székre, néz maga elébe,
Egy pontra szegül rá kifeszített képe.
Félve a két gyermek, jaj mi lehet ottan?
Keres ott valamit, hol annak szeme van.

Néz sokáig a vándor ama sötét pontra..
Jaj neki! ezért is annyi könyüt onta.
Két bánata vagyon, ez itt a kisebbik,
Virág, ha amarról kisé feledkezik.

Szerelem a szirma, bánat a harmatja,
Maga a meleg nap, selfonnyad miatta..
Ültette szivébe, családás földébe,
A virulásáért mit adna cserébe?

Mit adna cserébe kinek nője sincsen?
Csak burjánzó bánat elrothadott kincsen.
Kincsen, amit rabolt, amit visszaadna,
Ha halottat keltő igéje akadna.

Ezalatt az asszony ki néz a konyhába,
A molnár meg ott lent malmát hagyja módba.
A kisiskék ketten, oly jól illik nekik:
Okosan, vigyázva az asztalt terítik.

Néha, amint csendben az asztalt kerülik,
Titokban a vándor szobor arcát lesik,
Pislednek, amint az föltekint a földről,
Pohár, kánal, villa kezükben megcsördül.

A vándor azután odahívja őket;
Félve bár, de mégis mindakettő enged;
Támasztja mindkettőt térdeihez szépen,
Szól hozzájuk aztán, tompán, de szelíden:

„Szeressétek, fiam, apátok anyátok!
Két kezükkel azok áldást szórnak rátok,
Aki a szülőjét nem szereti hiven,
Megveri, mint engem a jóságos Isten!"

„Hogy verhet az Isten ilyen áldott bácsit!"
Kérdi a nagyobbik, amelyik kíváncsibb.
A másik azonban elhúzódik onnan,
Hogy bátyját megnézze, ugy látszik azon van.

Most lép be az asszony a párolgó tállal,
Utána a molnár, bizony lisztes vállal.
Jelesa a nyomában, leporolja mindjárt..
„Ejnye apa" igy szól „nyakig lisztben vájkált.

„No sebaj" feleli, — „ide ülj le öcsém!
Mutatja a széket, „tessék ide mellém!"
Maga letelepszik, mig amaz szabódik..
„Mellé ülök én is!" szól az a nagyobbik.

Le is ül melléje, — nevet is feléje,
Kéri, hogy a sorját neki elmesélje..
„Mert" azt mondja „hogyha anyuska meghallja,"
„Szép szóval a bácsit tudom vigasztalja!"

„Ép te kis kötyönfitty, óh te kis bócsitos..
Feleli az anyja sa fejére csapdos.
Az mélyen a fejét vállaiba huzza,
Jajdul, amint anyja homlokon csókolja.

Némán ül a vándor, könyének zsilipje,
Nem oly erős, hogy e csók által ne csipje,
Kiszivárog egy csep, bárhogy ne akarja...
Szomjasabb lesz tőle arca bús avarja.

Aztán igy kezdi „Tán a szivem edzi,
Ha mi benne kinos, nektek kikeseregi,
Aztán, ízen érzem, kikergettek innen!".
Azt mondja a molnár: „Az Isten őrizzen!"

„Megvert a szerelem, meg az isten átka..
Rózsakervadása, odahagyott mátka,
S egy csábító angyal kigyó sziszegése,
Hütelen szivembe tüzbetüket vése.

E betükből aztán Julcsámnak lett sírja..
Reményimet sirtam naphosszat e sirba,
S mikor az elfogyott küürült világom..
Azt tudtam, nincs dolgom többé e világon.

Mély kút az a bánat, aki belé esik
Küzdhet az éhséggel sanyaru évekig..
Az örömitalnak nincs lefelé útja..
Legjobb ha a halál ott végét szakitja.

Meghalnom, óh Isten, be könnyü lett volna,
A nyomoru porszem könnyen vegyül porba.
Anyámat akartam kimélni a gyásztól,
S bánatom elüzött a szülei háztól..

Azt hittem a távol vigasztal magától,
Hogy a hegyek kékje sebeimre fátyol..
Elfödi a multat, de hamvát ott hagyja,—
Meggyült, de nem gyógyult, nagy sebem alatta.

Ami akkor fájt csak, most majd széjjel szakít,
Ami akkor vérzett, most szinte undorit..
Kéjözön volt búm a mostanihoz mérve...
Ami akkor vád,— most ezer kigyó mérge.

Triesztig jutottam, Adria partjáig,—
Honnan a szív messze, szebb világba vágyik,
Keserü örommel néztem a nap elé,
Mely engemet elvisz Amerika felé.—

Vártam a vitorlát, vitorlás reménnyel,
Csüngtem a habokon titokzatos kéjjel,
Kerestem a mélyben, ami úgy levonzott,
Később jöttem rá csak, hogy enszivem volt ott.

Óh tenger, óh tenger, bódulatos tenger,..
Előtted majd megfagy, majd elég, az ember!
Jaj, mi az az öröm, jaj mi az a bánat
Ha a szív e szörnyü nagy semmibe láthat.

A tengerbe néztem, magammal beszéltem,
Mikor asszonyi hang felsikolt mögöttem,
Azt tudtam, hogy kire épen rátaláltam,
A sir fenekéből sikoltott utánam.

Én oda rohantam; öreg asszony volt az,
Most buczuzott tőle fia, egy vén kamasz,
Nézte, bizony vigan, hogy omol a földre,
Gyászul a halálnak lépelét föloltve.

Fölemeltem őtet,— ajakát csókolám,
Eszem összebomlott azt hittem az anyám!
Kiáltám hozzá: Itt a fiad Ferkó!
Hasztalan szüntelen, mint valami szajkó.—

Hittak a hajóra .. itt van már az óra,
Lobogott vitorla, készen indulóra.
Azután felmászott nyikorgva a horgony,
Messzejárt a hajó, én pedig a parton.

Csőcselék fecsegett körülöttem estig,
Akkor vettem észre, bajomat nevetik.
Hjába magyaráztam: lám nem lehet mennem,
Sem okát, se szavam nem értette egy sem.

Elrohantam onnan fel a hegyek közé,
Hol az ég a szirtet épp akkor öntözé,
Azt hittem, az Isten szivemnek gondolja,
És könnye vizével róla bünöm mossa.

Messze nyulik ott a fehér kő világa,
Ott bolyongtam soká, étlen, szomjan ázva,
Kövek árnyékában gaz még ott is nől ki,
De rajtam a földön nem könyörült senki.

Csak, ha ugy estenden, piros alkonyattal
Bejártam hazámat árva gondolattal,
Távoli kék hegyek pásztor tüzeiben
Négy szem ragyogott rám, csillagoknál szebben.

Kettő anyámé: ha nem aludtak ki még!!
Kettő Julcsámé: ha beléjök nézhetnék!!
Négy csillag, melyektől meg vakulok érzem,
Pedig beléjük kell irgalomért néznem.

Oh irgalom atyja! hadd látom még őket,
Azután, akár a pokol átka jöhet...
Oh pedig e poklot már hányszor kiálltam,
Hogy a veszett mennyet csak egyszer is lássam!"

Elhallgat. Nem könyez; sőt mosoly ül ajkén.
Tenger szenvedéstől szépül meg igy a kín..
Gyönyörü virága e mosoly a kinnak..
Rája csak a részvét harmatai hullnak.

Julcsa, a molnárnak szépséges leánya,
Az ablakhoz vonult, nézve ki a tájra,
Mosolyog a nap már, — messze jár az orkán,
Dalpatak csörög a kis madarak torkán.

Sa mint az ég és föld vihar után békül,
Amint a fekete fölleges ég kékül,
Amint öröm éled tikkadt virág ajkin:
Ugy tetszik: a vándor lelke dereng ott kin.

„Hová való vagy hát?" szól a molnár végre..
„Finom Terkó nevem! Balaton vidékre!"
„Tompán — levertséggel igy felelt a vendég.
Aztán az ebédet csendesen végezték. —

Mikor oszt felkeltek, kiosont a molnár,
Kocsizát szólítja, fogjon csak be mindjárt.
S kér feleséségétől, mikoron befordul,
Utravalóul majd pogácsából, borbul.

Serényen szed össze egyet mást az asszony,
Megkéidi: kalácsot hozzá ne dagasszon?
„Nincsen idő rája, elég a pogácsa!"
Hozzá teszi Julcsa: „Van sült hideg kácsa!"

Épen a mikor a kis batyu elkészült,
(Volt benne: bor, kenyér, pogácsa, hideg sült.)
Befogott a kocsis, eléállt a fogat;
Ferkóhoz a molnár ejtett ily szavakat:

„No, öcsém, hát ülj fel.. bár szárnyat adhatnék!
(Ámbár lovaim a szelet is elérnék!)
Elviszlek Zákányba, vasutra is adlak..
Megtalálod aztán utját kis faludnak!"

Nyugtalanul kapál a két tüzes pejkó,
Bucsuzik dadogva molnárnétól Ferkó,
A két kis gyereknek megsugja titokban,
Elne feledjétek, amit nektek mondtam!"

A lárynak kezet nyújt, az fogadja szépen,
Szinte felejtkezik a szomoru képen;
„Sok emléket keltett, úgymond, nyájas arca!
Áldja meg az Isten, soká meg is tartsa!"

Aztán elvágtatnak, közel oda Zákány,
Kivált két tüzes ló porkeverő szárnyán,
Pattogat a kocsis, zörög a sarágja,
A kerék az utat csak alig hogy vágja.

Aztán jön a gőzös, keményen pöfékel,
Tartja szivét Ferkó legkeményebb fékkel,
Hálálkodik stombol csitítja a molnár,
Siettetni kell őt, mert itt ragad mindjár.

Oszt elkövetkeznek: „Remélem a sorod
Nekem nem sokára hazulról megirod!"
Aztán amaz jobbra, ez pedig el balra,
Hogy ne lássák egymást ez életben soha..

De azért fölkelt a soh' se remélt reggel,
Kicifrázva fénnyel, víg madár sereggel;
Megbolygatva itt ott szellővel, kolomppal,
Bús danával, mít a lágy viszhang vigasztal.

Szállást vesz a napfény réti virág kelyhén,
Illattal fizet meg sarmairól kelvén;
Szerelemmel iszsza harmatát az ajka,
Majd patakra száll, mint szántalan tűz sajka.

Patak partján siet, kerték alatt Ferkó,
Megállítja most im dugadolt kertajtó,
Esik a kilincsnek, hát kezében marad,
Keze lehanyatlik bizony súlya alatt.

Homlokához kapva, el-messze hajítja,
Ez a záe, iszanyu! szivét is kinyitja,—
Belezárt reménység most szabadul onnét,
Jaj, magával vitte, alighanem, ezét!

Homlokát szorítja, tán visszatarthatja,
Utána iramlik minden indulatja;
Maga azért ott áll,— mindene aly üres,
Csak szeme világít, hogy lássa, mit keres.

Megtalálták végre indulatí eszét,
Sirgödörben guggolt, visszahozták tüstént;
Smikor ujra otthon, lecsik két karja,
Szene lángos tüzét könyeivel oltja..

Féktelen az ajtót betaszitja gyorsan,—
Veszettül a parlag, gazas uton rohan,
Tépi vad erővel a második kaput,
Fél esze elpusztul, míg az udvarig jut.

Tolul a fél ajtó a konyhába nyitva,
Rohanását itten üres csend szakítja,
Ereszkedik térdre, kezе összetéve;
Csak a foga csattog, ebből áll beszéde.

Fejig imázik ott rettenetes bűnön,
Nincs abban, amin az ég is könyörüljön,
Maga nem találhat már semmi mentséget,
Legalább találna árva reménységet.

De ha nincs, de ha nincs! Hova lett, hova lett?
Izonyat vesz erőt remegése felett,
Egy szavat kiált csak, e szaván nincs talány,
Csak a szív kér segélyt: „Anyám, édes Anyám!"

Sima Pál terem ott kiállítás zajára,
Teszi kezét Ferkó merevült vállára;
Néz üveg szemébe vadon igazságot,
Világánál Ferkó, jaj, be tisztán látott!

„Meghalt!" sivít Ferkó, fölszökik a porbul,
Sima Pál feje bús, szord, igenre mozdul..
Mit a szív dermesztő, metsző langja követ:
Farag a legényből eleven sírkövet.

Rajta van az irás, rá fájdalom véste,
Tele van az arca, kint beszélő teste.
Azt hinné az ember, eljön az ítélet,
Mig könületéből ez a kő föléled.

Nagy sokára megmozdult, szinte zörgött belé,
Amint egy leszakadt sóhaját lehelé.
Szólt: „Hej az ég tudta, hogy visszaérkezem,
Nem vagyok rá méltó, elvitte elölem!"

Ott állt a diófa, ahol ült alája, —
Búra konyult fejjel, néz a kicsi házra,
Sima Pál biztatja: no itt van mindene,
De neki úgy tetszik: nincsen már semmije.

Elhagyott a nap már csalitot, ligetet,
Kutakba is itt ott beletekingetett,
Lassan a hegyet is szépen megkerülte,
Mikoron Ferkó a kinját földre gyürte.

Hivogatta őt a nyugovó nap szeme,
Piros csöndes utcán utána is mene,
Nem mene, ődöngött, nem ődöngött: mászott,
Temetőbe talált, — barna leány járt ott.

Virágos siron ül im a lány mereven,—
Megsem is döbbenik, hogy Ferkó ott terem;
Föl sem is rettenik, amint omlik térdre;
Zokogva előbb, majd bús imát kesergve.

Nagy szégyen pirítja, nagy öröm lágyitja,
Félelem veríték szive tüzét issza..
Hangja bünbánatot s kétségbeesést árul,
Mosolyán a remény, halvány szivárványul.

„Virágos a sirod, hej nem én ültettem!"
Sóhajtja a legény „más szeret helyettem!"
„Én ültettem! Hallod!" a lány igyen susog.
Sátkarolja hévvel: „érted élek=halok!"—

Fölszökkenik Ferkó mint puszta tigrisse,
Ha mellét találta, nyíl hegyes tövisse,
Szakítja fogával sebből ki a nyilat;
Elhajítja dühvel, s ellenének szalad.

„Katalin, te volnál... Hazudsz isten átka!"
Igy jajdult iszonyún, s a lányt földre vágta..
„Tépd ki a virágot, hogyha te ültetted,—
Ha pedig nem, akkor eltakarodsz innet!"

Rettenetes hangon ez parancsolatja:
Benne zúg: jaj annak, aki meg nem tartja.
Iszonyat s utálat löki vissza kissé;
Ökle azt jósolja: összezuzza izzé.—

Elszédül a leány, bukik a sirhantra,
Iszonyu sikojjál szökik ujra talpra:
Fehér liliom szál maradt ott kezébe..
Csapja a legénynek sötétlő szemébe.

„Utolsó szeretőm! te lennél a másé?!"
Lihegve igy kiállt, kést ragadva elé.
Magasra felkapva lesujt a legényre..
Látja az villámát s nem is ugrik félre.

A vaskos tenyérre lecsap az, de nem árt!
Elhajítja Ferkó sazután így kiállt:
„Csapodár szivedet ne terheld öléssel..
Fuss!.. az irgalomtól a még el nem késel!"

Elfordul a leány, fejét hátra csapja..
Homlokát és haját két kézzel szaggatja..
„Irgalomért fussak? Boszuért kiáltsak!"
Bosszuért.. Bosszuért, addig, amig látlak!"

Zúg.. és tova rohan... a kést felkeresve;
„Várj átkozott fajzat, eljő még az estve..
Alszol még nyoszolán... vér lesz a takaró!
Sirirat az irás, amit e kéz rád ró!"—

Temetőbe ballag poros uton Julcsa;
Karján egyfelöl a kicsi szőkét tartva,
Játszik az a lánnyal, kacagva pajzánon,
Haját lebontaná bizony, minden áron.

A másik karján meg zöldre festett kanna;
Temető-virágot öntözni akar ma;
Vizzel is tele már a közelbe nincsen..
Fösvényebb az ég most, hogysem esőt hintsen.

Porzik az ut messze lomha fellegéből,
Katalin lihegve bontakozik elő;
Piros keszkenője borul zord arcára,
Mintha volna lelke lángos lobogása.

Julcsa bizony Isteny, kitérne előle,
Gorombaság tudni — kitelhetik tőle,
De az csak elé áll, fogát vicsorgatja:
Villogó kését a szence elé tartja:

„Kiszurom!" rikoltja „szemeid világát!"
„Te nyomoru féreg... nregne lássad párját!
Megöllek! a lelked kezemen száradjon!"
Emelten a karja, hogy sujtsa őt agyon.

„Szörnyeteg mi lelt, hej!?" Julcsa igy kiálta.
Sa kicsit paizsul, maga elé tartja..
Sikoltva a gyermek elfordítja fejét;
Katalin leejti vad kegyetlen kezét.

„Átkozott!" igy sziszeg, s maga ajkát marja,..
Uj csapást ámelne, ha kibirná karja..
„Pók legyen a csókod szője be a szived..
Fullj meg hálójától!" Szól, a mig elsiet.

„Szegény lány megőrült!" Mondja Julcsa halkkal,
Csitítja a kicsit édeskés szavakkal.—
„Ne sirj kis tubicám, fonok majd koszorut!"
Elhiszi az, s hallgat.. fogy az alatt az ut.

Messziről a köröszt ötlik ott szemébe,
Amint a nyugalmas temetőbe lépe.
De nem is a köröszt, csak aki ott térdel,
Öleli a bús fát ráhajolt képpel...

Valami zord vándor.. látta akárhányszor..
Nem, tán virágtolvaj... hol a szivé, jaj hol?..
Jut eszébe: álom ... az, a szive álma!
Valami káprázat, jaj csak elne szállna?!

Igy álmodta mindég, sime most nem érti..
Várta szive, várta, s idegen most néki,—
Elfutna előle... jaj de hova, merre?
Ha szive a nélkül dobbanni se merne.

Ha tán nem zokogna: bizony nem ő volna,
Ez a kép a multtal össze hogy is folyna.
Katalin vad arca, hogy férne meg benne?
Örömlángja helyett szégyenpirja lenne.

Mézizünek érzi Kati kemény átkát,
Megnyilt menny vakítja szeme két világát.
Leszakadt a bánat, ami visszahuzta:
Viszi most előre szive saját súlya.

A kicsit leteszi . . . terhétől szabadúl,
Míg Ferkó ott zakog . . . küzködik ő vadúl.
Egycsep méz esett csak kinja tengerébe . .
S majd, hogy el nem fúl már özön édességbe.

A szemébe nézne, ah bele megölelné . .
Szivét ajakára mi tüzzel lehelné.
Ha mindjárt az lenne első és utólsó . .
Ha szeme mélyében várna rá koporsó.

De hátha . . de hátha nem övé e csillag:
Lesz még egy halottja e virágos sírnak.
Harmat megsivatja . . . már is ott szemében,
Szellő elsóhajtja: már is ott kebleben.

„Julcsa!" szól most Ferkó önmaga magának,
„Itt vagyok!" felsikolt szava a leánynak.
Sörön vihar tör ki . . nem vadul, zordonul . .
Két menny dübörgése, amint összeborúl.

Elszakad a bánat nagy nehéz béklyója,
Csörgése az örön reszkető zsivaja . .
Rózsa nől a szivre e láncnak helyére,
Két szivet füz össze örökre füzére. —

Jaj ez az ölelés: mennyi bent az emlék!
Jaj ez a forró csók: csak örökké telnék!
Szinte végtelen, se hossza, se vége,
Mintha minden érzés egyszerre kiegne!

. . . Szinte csak egy kis láng, ami megvillánik,
Tőle szivük ellát a hetedik nemnyig . .
Az a szó „szeretlek," — (nem az első noha,)
Nem mondott az annyit, mióta van, soha!

Aztán . . . aztán . . . . hallgat a dal . . hallgat . .
Némaság boritja a két lángos ajkat.
Egymásnak szemébe hosszasan elnéznek . .
Mintha csak olvasnák csillagit az égnek.

Majd a lány a kicsit ölébe felkapja..
Csattog sürü csókja szakadatlan rajta.
Smikor amaz kérdi: megbocsátasz nékem?"
Felelete az, hogy megöleli szépen.—

Ferkó aztán mindent elmondat magának,
Ami baja, bűja volt csak a leánynak...
Persze nem akarja... szabódik is elébb..
Végre rá áll... hanem elhallgatja felét.—

Katit nem említi, vagy csak úgy „a szegény."—
Keresztre borulva hallgatja a legény.
Ferkó anyjáról csak jóságat mond nyelve.
Ferkó megköszöni, magához ölelve.—

Aztán elkiséri Julcsáját házáig..
Négy hét mulva meg az oltár zsámolyáig..
Azon túl az élet mezején vezette..
Bánata kiderült lassankint mellette.

Hanem azért amint első kis gyermeke
Beszélni megtanult temetőbe vitte...
Nagyanyja sirhalmán mondott első imát..
De megis rikatta gyerekként az apját..

A szegény Katalin kipeszitett karral
Kessel a kezében gyakran arra nyargal..
Lesujtott gyakorta.. s hogy nem talált őrült..
Eltünt meg előjött.. a szegény megőrült..

S Vince mikor látta, hogy Ferkó hazajött,
S Julcsa boldog asszony hü karjai között..
Elköltözött nyomban a szomszéd határba...
Azóta a tájon se hire se hamva.